

MARIDALEN

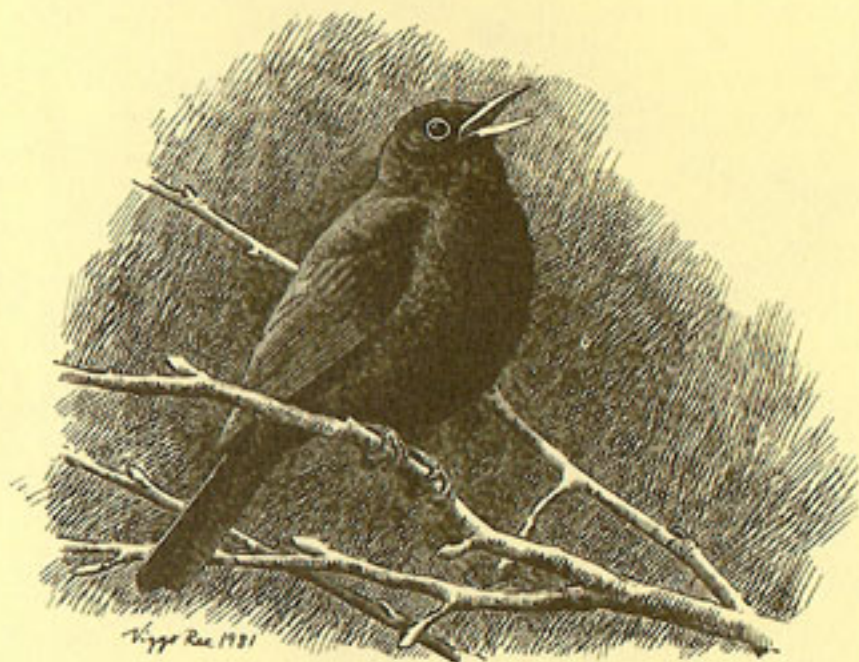
1983-84

SVARTTROST

Jeg lytter til en sang
fra en tretopp jeg ikke kan se.
Først nølende strofer,
en lazarus i våkningstimen,
siden prektig fløytende
et tungsindig halleluja.
Skogens omriss tegner seg usynlig.
Forundret føler jeg meg hjemme
i mitt eget hjerte.

Harald Sverdrup

Fra samlingen "Grønn kalender", 1974

Maridalen 1983-84.

Referanseangivelse: Maridalens Venners Årsskrift
1983-84. Publiseringsår: 1984.

Utgiver: Maridalens Venner.

Ansvarlig redaktør: Viggo Ree.

Omslagsbilde: Tømte i Maridalen, 1984. (Foto: Sheldon
Reinholdt).

INNHold

Forord	2
Øystein Moe - en av Maridalens siste originaler	4
Skifabrikk i Maridalen	12
Orientering - økende aktivitet i Maridalen	18
På oppdagerferd til Tømte	23
Maridalsveien - Oslos nye idrettsbane	42
Botanikken i Maridalen	48
Skogsdriften i Maridalen sett i relasjon til dyrelivet og naturvernet	51
Årsmelding 1983	61
Regnskapsoversikt	63
Orientering om medlemskontingenten	64

En takk til Harald Sverdrup for tillatelse til å gjengi hans svarttrost-dikt på annens omslagsside.

Maridalens Venner

MARIDALEN

Oslo 8

Postgiro: 2084697
Chr. Bank og Kreditkasse
6080.20.03326

Formannen har ordet:

Et nytt år har gått også for Maridalens Venner. I styret har det vært store utskiftninger, og tre av de erfarne styremedlemmene har gått ut. Nye mennesker kommer til og setter sitt preg på foreningens drift. Det inspirerende ved arbeidet er imidlertid at man kan samle seg om det felles mål, nemlig å bevare dalen med sin særegne karakter.

Det er allikevel ikke til å komme utenom at forandringene inntreffer også i Maridalen. Nesten umerkelig skjer en gradvis prosess på så mange felter. Dalen betyr etter hvert mer og mer som rekreasjons- og friluftsområde for Oslos befolkning. Det er derfor viktig at man er klar over alle de tilsynelatende umerkelige forandringene som skjer. Det har i året som gikk ikke vært noen store merkesaker for foreningen, men de små hendelsene og det økende presset på dalen gjør samlet sitt til at vi nå, kanskje i større grad enn tidligere, må være ekstra oppmerksomme på eventuelle negative faktorer i tilknytning til utviklingen i dalen.

For Oslo kommunes skoger har vi en flerbruksplan vedtatt av de folkevalgte i byen. Dessverre er det deler av denne planen som er blitt forsømt i løpet av de siste årene, bl.a. hensynet til dyrelivet. Målsettingen er å legge forholdene til rette for et allsidig dyreliv, men faktum er at den moderne skogsdriften har ført til at f.eks. flere fugle-

arter er forsvunnet fra Maridalen. Det er derfor av meget stor betydning å være på vakt kontinuerlig, slik at vi ikke skal oppleve at dalens egenart og verdifulle natur i for stor grad skifter karakter. Miljøverndepartementet har for en tid tilbake bedt Oslo kommune om å utarbeide en verneplan for hele Maridalen. Foreningen følger derfor meget spent med på utviklingen i forbindelse med dette arbeidet.

Omslagsbildet på dette årsskriftet har motiv fra Tømte. I en artikkel om bl.a. veien til denne plassen inne i Maridalen, har forfatteren kommet over mye nytt og verdifullt materiale. Dette minner en på at det fortsatt er mye upløyet mark i dalen også i historisk sammenheng. Vi vil derfor oppfordre de av leserne som eventuelt sitter inne med interessant stoff, å bidra med dette til de kommende årsskrifter. Utgifter til fotografier, kopiering etc. vil bli dekket av foreningen. Lykke til!

Dette heftet er senere ute hos medlemmene enn i tidligere år, noe som bl.a. skyldes poststreik og sykeopphold for redaktøren. Vi håper imidlertid at våre medlemmer ikke har ventet for lenge, og ønsker dere alle en riktig god sommer både i Maridalen og ellers.

Formann

Øystein Moe – en av Maridalens siste originaler

Av Viggo Ree

Den moderne tids maskinmessige ånd ruller også inn over Maridalen. Kanskje ikke så veldig fort, men de jevne drypp i den langvarige teknifiserte prosess forvandler både menneskene og naturen med ubønhørlig makt. Kjente og kjære steder skifter karakter, og nye mennesker tar over. Tilbake er minnene om den urørte skogen, det fredfulle vannet og menneskene som tilhørte et miljø som aldri vil komme tilbake.

Øystein Moe var en person fra den Maridal vi umulig kan få oppleve igjen. Med ham forsvant noe av det gamle og særegne i dalen. Jeg traff ham samme dag jeg flyttet til bygden, den 4. januar 1973. Han sto med krum rygg og spadde nyfalleen snø ved sin stue på Knatten. Senere møttes vi mang en gang på stedet eller ute i marken.

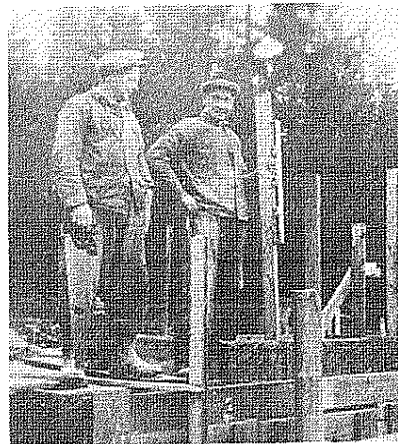
Før Moe flyttet til Kasa-eiendommen hadde han og familien bodd flere steder i Maridalen. De kom først til Glitrehaug (ikke Glitreheim!) eller Halvorshytta fra Askim i 1929. Høsten 1944 slo familien seg ned på Sagbakken. Stedet er kalt Turterbekken, men det korrekte navnet har sammenheng med en sag som en gang lå nede i bekken. Ti år senere ble velhuset familiens hjem i 9 år. To år tidligere, i 1952, ble telefonsentralen sør for Kasa bygget, og Moe var en av de som deltok i dette arbeidet. Mens Moe-familien bodde på Vellet drev de kiosk på stedet fram til 1963. Etter et år på Korsvoll flyttet så Moe med sin hustru Thora sommeren 1964 tilbake til Maridalen. Her på Knatten ble Moe enkemann i 1968, og han levet resten av sitt liv i den lille stuen på Kasa.

Mesteparten av sitt voksne liv arbeidet Moe som bygningsarbeider. Han var imidlertid med på mange slags jobber, og var for eksempel engasjert på Skjervensaga med bl.a. skogsarbeid under krigen. De to siste årene før pensjonen arbeidet han på nybygget til Standard telefon- og kabelfabrikk og på sykehus-

bygningen ved tannlegehøyskolen på Vinderen. Utenom arbeidet syslet Moe med flere slags hobbyvirksomheter, og tok bl.a. en rekke kurs, f.eks. i matematikk. Han hadde i flere år tillitsverv, ofte som sekretær i Maridalens velforening. I yngre dager drev han med miniatyrskyting, og vant endel pokaler. Som den dyrevenn han var bedrev han imidlertid aldri jakt.

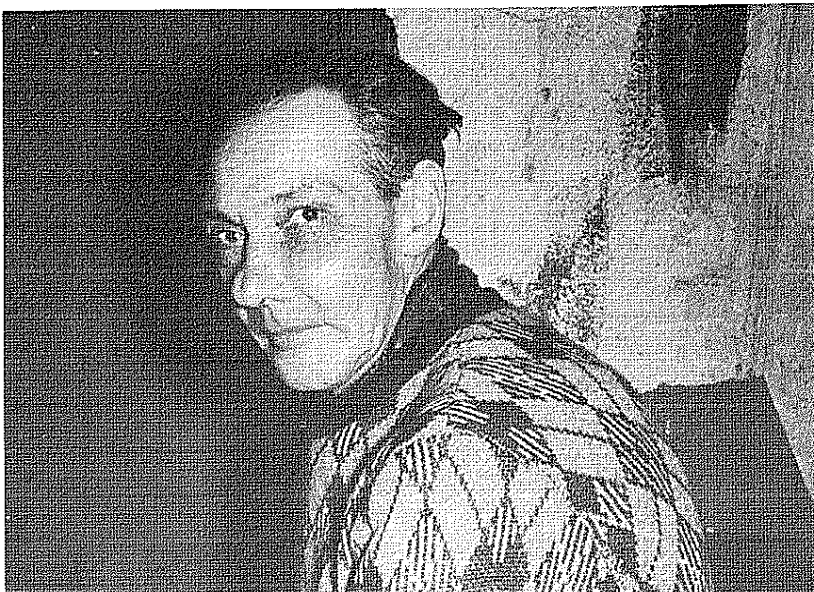
En takk til datteren Haldis og sønnen Ragnar som har bidratt med disse opplysningene. Mine egne møter med Moe refererer seg som nevnt til hans siste leveår på Knatten. Her levde han et enslig og enkelt liv i den vesle skoghytten, og bar etter hvert tydelig preg av det. Moe var en gammel sliter, en representant for en generasjon som hadde vært igjennom litt av hvert. Dette kom klart til uttrykk en gang han skulle tippe hvor gammel jeg var. Han bommet med hele 9 år i overkant, og da han hørte det riktige årstallet, kom det spontant med hes røst: "Å, da har du mange jævlige år foran deg!".

Den tilbaketrukne og anonyme tilværelsen på Knatten bevirket ikke akkurat til at Moe ble noen særlig framtrædende figur i bygdebildet. Men mange vil sikkert huske ham fra den

To bilder fra høsten 1952, da den nye telefonsentralen i Maridalen ble oppført. Oystein Moe med buhunden Sonja, mens han på fotografiet til høyre står sammen med Edgar Rognlien.

(Foto: Ragnar Moe).

Oystein Moe fotografert vinteren 1955/56 på Vellet i Maridalen. (Foto: Per Hjortebakk).

gang da han med krum holdning, sixpence og ryggsekk entret Maridalsbussen eller ruslet opp til Rugda for å handle mat. Moe var unektelig spesiell, ikke minst på grunn av hans karakteristiske utseende. I unge år fikk han en bruskdannelse i venstre kinn etter at han ble sparket av en hest. Han mistet etter hvert synet på ene øyet, og når han med åpen munn nesten lydløst kom tuslende på de små stiene i den tette og storvokste Kasaskogen, minnet han mest om en mystisk skikkelse fra en forgangen eventyrverden. Med sin hese røst og ofte utydelige tale kunne han fort sette en støkker i folk som ikke kjente ham, og ungene i bygden var nok rett som det var litt tilbakeholdne og skeptiske når Moe dukket opp. For de barna som kjente litt til ham vanket det imidlertid jevnlig en sjokolade eller annen godbit.

Moes livsrytme var streng, og prinsippene holdt han til det nesten irritable for sine medmennesker. Det var for eksempel komplett umulig å invitere han over på middag eller en kopp kaffe. Sin egen dør sto imidlertid alltid åpen, og han likte godt selskap over et glass øl eller en kakobit. Hans faste plass ved det sørvendte vinduet på Knatten bar preg av et menneske med enkel livsførsel og ordnede forhold. Han røykte jevnt, og tobakk og papir lå alltid på den faste plass på bordet. Her sto også en gammel kikkert som han daglig brukte for å kontrollere hvem som tok eller kom med bussen. Til enhver tid visste han om det hadde vært besøk hvis man selv hadde vært borte fra stedet, og han kom ofte over for å meddele hvem som hadde kommet til tomt hus.

Presis klokken fire hver morgen var Moe oppe for å fyre i ovnen. Han spiste frokost en halv time senere, middag klokken tolv, kvelds klokken sytten og to timer senere var han alt i seng. Tirsdag og torsdag var faste handledager. Det bar ned til byen med 09-bussen, og alltid hjem kl. 12. Tirsdagene kjøpte han vesentlig suppekjøtt, fleisk, byggryn, erter, poteter og pålegg, mens han torsdagene skaffet seg brød og øl. Han laget i stand store gryter som varte i dagevis, og foret etterpå reven med beinrestene. Jevnlig kjøpte han også inn medisterkaker som han la ut til mikkel, og han foret hele vinterseongen gjennom småfuglene og spettene med spekk og brødrester.

Når man kom på besøk til Knatten måtte man alltid gi lyd om hvem det var som knakket på døren. Deretter var det et styr med låser og dobbeltdører før man kunne sette foten innenfor. Årsaken var at han jevnlig var blitt oppsøkt av enkelte ungdommer, som både hadde gjort innbrudd og stjålet utstyr fra tunet. Moe ble etter hvert livredd for disse menneskene, som ofte var påvirket av rusmidler. Han hadde derfor bestandig både øks og en kulle rett innenfor døren, men heldigvis slapp han å bruke disse.

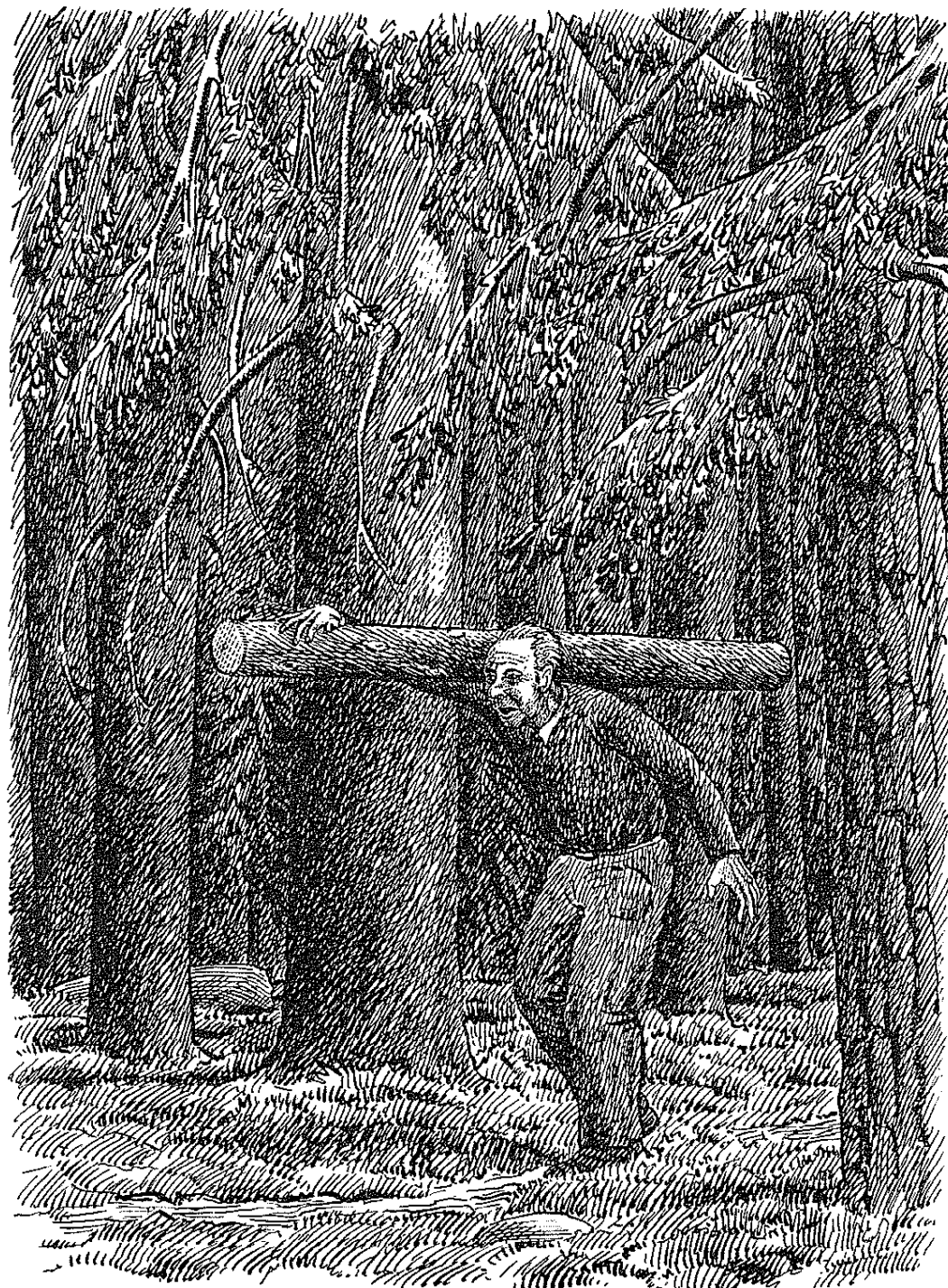
En av ungdommene hadde dessuten på en eller annen måte skaffet seg en nøkkel som gikk til inngangsdøren. Dette førte til at det rett som det var forsvant saker og ting inne i huset, bl.a. penger. Av denne grunn hadde Moe alltid minst

5000 kroner innsydd i skjorten. En dag han hadde besøk av datteren Haldis, fikk Knatten atter en gang besøk av personen med nøkkelen. Moe var på vei ned til postkassen for å hente avisen da en nøkkel ble satt i låsen. Vedkommende oppdaget raskt at døren ikke var låst og braste inn på kjøkkenet. Her havnet han omtrent på fanget til Haldis, hvor han temmelig perpleks prøvde å forklare at han var kommet for å låne fyrstikker!

Moes lidenskapelige hobby, eller rettere sagt livsstil, var veden. Han fryktet konstant for at skjulet skulle bli tomt, og holdt på med vedsanking fra snøen gikk om våren til den atter kom på senhøsten. Resultatet var at han lå flere år foran skjemmet, og vedlageret strakk seg som regel langt utenfor boden. Når man gikk tur i Kasaskogen kunne man rett som det var høre lyden fra Moes rolige og systematiske håndsaging. Plutselig kunne han dukke opp med en stokk over skulderen, og med sterk rygg og stø kurs fraktet han langsomt den ene børen etter den andre til tunet på Knatten. Denne jevnlig fysiske aktiviteten gjorde at Moe holdt seg overraskende godt.

Mot slutten av 1970-årene begynte Moe å få noen små hjerne-drypp. Han kunne da bli liggende i mange timer før han klarte å karre seg opp i sengen eller kom til hektene igjen. Heldigvis fulgte ingen lammelser med, og han var snart tilbake i gammel gjenge. En kald og sur høstdag i slutten av august 1979 var ikke Moe på plass i stuen på Knatten. Døren var åpen, og med kjønnskap til hans faste døgnrytme indikerte det klart at noe ikke var som det skulle. De nærmeste naboene samlet seg og begynte å lete omkring i Kasaskogen. Senere kom medlemmer av familien til, men selv om søksområdet ble utvidet, var det ingen Moe å finne. Etter hvert begynte vi å skjønne at noe alvorlig sannsynligvis hadde intruffet.

Neste dag ble politiet tilkalt, og i silende regnvær ble hele terrenget på og rundt Kasa-eiendommen systematisk undersøkt. Hunder ble også satt inn i letingen, men Moe var og ble borte. Den etterfølgende dag var også resultatløs. Været var fortsatt dårlig med 4-5 plussgrader, og regnet strømmet fortsatt ned. Den fjerde dagen var omtrent alle sikre på at dersom Moe

lå ute i terrenget, så kunne han definitivt ikke være i live. Leteaksjonen ble etter hvert trappet noe ned, og alle regnet vi med at vi hadde sett mannen i live for siste gang.

Men plutselig kom meldingen på ettermiddagen; Moe var blitt funnet av en politipatrulje rett vest for Nordby ved Dausjøen - i live! Han ble umiddelbart fraktet til Ullevål sykehus der han ble tatt hånd om på den medisinske avdelingen. Etter hvert som opplysningene kom, kunne vi danne oss et bilde av hva som hadde skjedd. Moe hadde vært ute med øksen for å sanke litt ved, men ute på ødeengen ved Nordby hadde han på nytt fått et av anfallene sine. Her hadde han blitt liggende i myrgresset i nærheten av en stor bjørk, og klarte ikke å reise seg igjen. I det kalde regnværet hadde det trolig tatt kort tid før nedkjølingen begynte å melde seg, og det naturlige som skjer i et slikt tilfelle er at man drar av seg de våte og kalde klærne. Han befant seg helt naken da han ble funnet, og klærne hadde han fått av seg allerede første kvelden. Det viste seg nemlig at en av de fastboende på Nordby hadde sett Moe denne dagen. Vedkommende trodde det var en blotter som krabbet rundt i vegetasjonen, og politiet ble tilkalt. Da disse ankom stedet, hadde de en såkalt "lyttepost" fra Nordby. Det naturlige hadde selvsagt vært å undersøke stedet der mannen var sett, men dette ble av uforståelige grunner ikke gjort.

Moe hadde altså ligget 3 døgn i myrområdet ved Nordby - naken og forkommen i det sure høstværet. Han hadde krabbet så mye rundt på et lite område at gresset var slitt bort, og stedet minnet mer om en opptråkket, gjørmete grisebinge. Kropptemperaturen var under 34°C, og han var bevisstløs da han ble funnet. Men hva skjer så? I stedet for å få lungebetennelse og dø, som de fleste antok ville bli utgangen av hendelsen, så kviknet den gamle einstøingen til igjen! Utrolig raskt også. Etter noen dager satt han i sengen på Ullevål, og mannen var ikke engang blitt forkjølet! Dette forteller sitt om hvor utrolig seig og sterk denne personen må ha vært.

Jeg fikk besøkt ham et par ganger på slutten av det noe over ukelange sykehusoppholdet. Han hadde fått en ny rød bomulls-skjorte av datteren, og ansiktsfargen var skiftet fra mørkebrun

til lysebrun. For, som Moe innrømmet, han hadde ikke badet på utrolig mange år! Jeg hadde kjøpt med en pakke Petterøes blanding, som jeg visste han hadde bedt om. Men da han fikk se at det var blanding nr. 4, og ikke nr. 2 som han brukte, nektet han plent å ta den imot. Det var bare å komme seg ned i kiosken og få byttet tobakkspakke! Da vi omsider skulle rusle inn i oppholdsverelset, slik at han endelig skulle få rullet seg en røyk, kom det med et glimt i øyet og et lite kniks i skulderen fra en opplagt Moe; "Ja Ree, nå mangler det bare vedkubben på ryggen!".

Utover høsten var Moe på plass igjen på Knatten, og levet sitt stillferdige liv med de daglige gjøremål. Familien hadde imidlertid bestilt plass på et aldershjem på Sagene, og han ble etter hvert innstilt på å ende sine dager der nede. Men så skjedde det på nytt et lignende uhell rett før juletider. Den 13. desember, faktisk samme dag han på formiddagen hadde vært nede og sett på Sagene-hjemmet, ble han liggende i snøen rett vest for knausen på Granhaug. Han ble funnet relativt raskt, men denne gangen var kulden for sterk, og det endte med lungebetennelse. Etter en snau uke, den 19. desember, var livet slutt for den gamle sliteren.

Moe hadde blitt 80 år den 8. februar 1980. Han hadde håpet å få feire denne dagen i sin lille stue på Knatten - før han skulle til Sagene, men han slapp å oppleve gamlehjemstilværelsen. Moe stupte på sin post, i skogen like ved Knatten der han hørte hjemme. Dermed gikk en av de siste originalene i Maridalen bort, og tilbake var en dal enda litt fattigere på særegenheter og fortids mystikk.

Skifabrikk i Maridalen

Av Per Pedersen

Maridalen har i de senere år hatt en vesentlig bevegelse i beboermassen. Noen flytter ut, og andre flytter inn. Jeg vil derfor tro at selv blant maridøler er det kun et beskjedent antall som har kjennskap til at det har vært skifabrikk i dalen. Dette er et stykke kultur vi i aller høyeste grad kan være stolte av, og den fortjener derfor omtale i et årsskrift som dette.

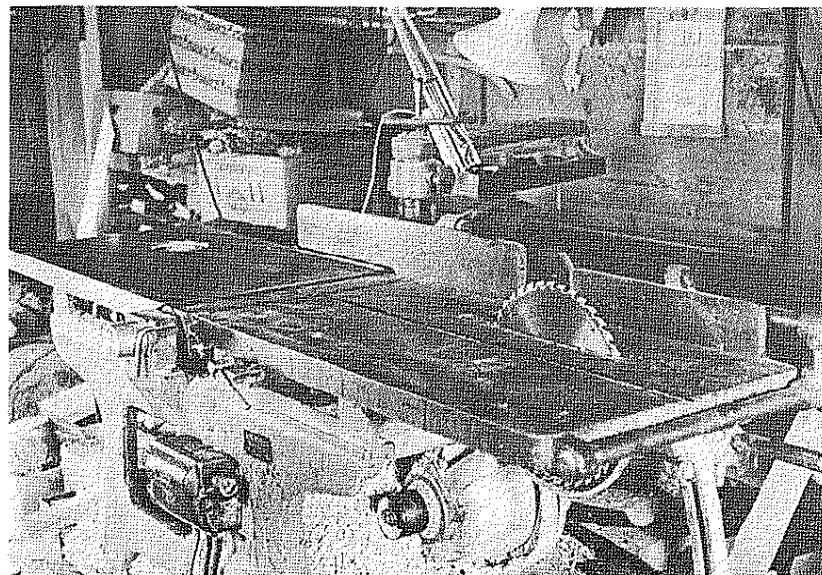
Skiproduksjonen foregikk ved Tømte skifabrikk, nærmere bestemt på stedet Torberg som ligger ved Gamle Maridalsvei. Eier og skimaker var Thorleif Tømte (født 25.9.1895). Han kom til Tømte fra Fortjernsbråten i Nordmarka i 1902, 7 år gammel. Til Maridalen kom han i 1936. Familien hadde tradisjoner med skiproduksjon på Tømte i Nordmarka. Dette var produksjon vesentlig for privat bruk, men noe salg forekom også. Eksempelvis var hoppski i helved av ask populære.

Thorleif Tømtes første produksjoner i Maridalen var ski i helved av grønnask i slutten av 1930-åra. Skiene ble laget med forholdsvis enkelt utsyr, det vil si med vanlige høvler og manuelt skjæreutstyr. Selve profileringen av skiene ble skåret ut av helved. "Spennet" i skien ble derfor vesentlig redusert etter noen tid. Ytterligere var det etter hvert vridning av skien, både i lengde- og tverretning, et problem med ski av helved.

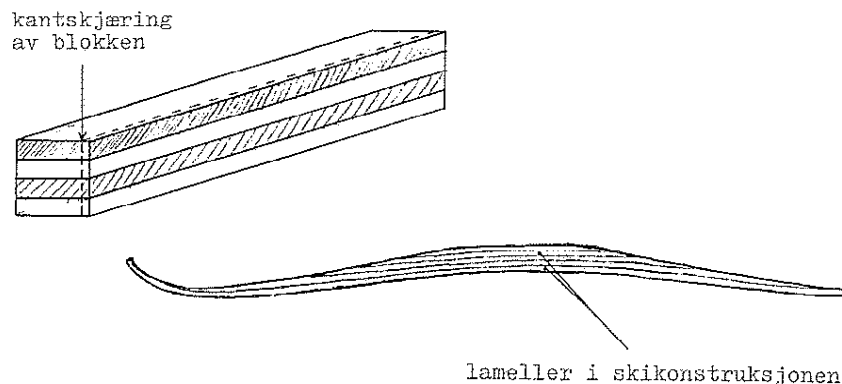
En vesentlig forbedring og omlegging av produksjonen skjedde ved innkjøp av en ny "kombi-maskin" fra Falchenberg maskinforretning i Oslo i 1935/36 (fig. 1). Maskinen var noe av det mest moderne man kunne få på den tiden, og besto av følgende utstyr; sirkelsag, avretter-høvel, tykkelse-høvel, fres og "tappe"-utsyr. Ytterligere kunne pusse-utstyr påmonteres. I tillegg til dette hadde man en separat båndsag. På omtrent samme tid, ca. 1936/37, kjøpte Tømte også opp endel overskudds-

utstyr, såsom ca. 120 håndtvinger og mal for forming av skiene. Dette ble kjøpt fra Ullevålseter skifabrikk i Nittedal.

Selve produksjonsmetoden ble teknisk sett nå vesentlig forbedret. Skiene ble mer avansert i oppbygging og av en høyere kvalitet. Mens tidligere produksjoner var ski i helved, ble de nye skiene produsert etter prinsippet med en "overdel" og en "såle". Overdelen var en lamell-oppbygging av varierende antall lameller, med flest lameller der skien var tykkest. Selve lamellene ble produsert på følgende måte; en "blokk" av forskjellige tresorter, f.eks. gran, ask, bøk og bjørk, ble bygd opp ved liming til en tykkelse av 6-7 tommer. Denne blokken ble det så skåret tynne lameller av på kant, ca. 2-3 mm tykke (fig. 2). Selve overdelen av skien, det vil si alt over sålen, ble derved bygget opp ved å legge disse lamellene i lag oppå hverandre. Der skien var tynnere, det vil si ved tuppen og bak, var

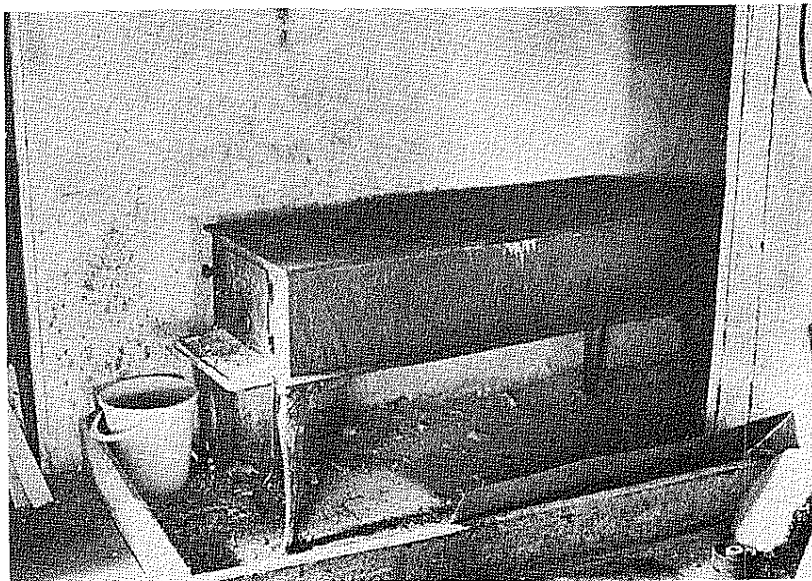
Bildet viser Falchenberg-maskinen som ble benyttet fra 1935/36. (Foto: forf.).

Lamell-opbyggingen av en "blokk" av forskjellige tresorter (øverst). Den andre tegningen viser oppbyggingen av en ski. Figuren er noe overdrevet i vertikal målestokk, dette er kun for å vise prinsippet i konstruksjonen. (Tegning: forf.).

det færrest antall lameller, mens det på midten ved bindingen var flest (fig. 2). Denne metoden var faktisk forløperen til den etter hvert så kjente "splitkein"-oppbyggingen av ski. Tømte hadde selv lært metoden av ansatte ved Ullevålseter skifabrikk i Nittedal. Lamellene ble limt sammen med sålen som var av hardvedtresorten hickory og lagt i en mal/form. Her ble de presset sammen med tvinger for hver 15-20 cm og lagt til tørk. Denne tørkeprosessen ble fremskyndet ved å tørke skiene over en ovn ca. 1,5 meter lang og 50-60 cm bred (fig. 3). Tørkeperioden var ca. 2-3 timer.

Etter denne behandlingen gjennomgikk skiene en siste justering i form og finish ved hjelp av fresing og pussing. Overflate-finishen var i to forskjellige utførelser; trehvitt med lakkering eller brunbeiset med lakkering. Det karakteristiske ved den trehvite utgaven var at man der kunne skille de forskjellige tresortene i en lamell ved fargenyanser. Skiene ble til slutt merket med Tømte skifabrikk's emblem, et ovalt metallmerke, ca. 4 cm langt, hvor navnet Tømte var gravert inn med sirlig svart skrift. Merket var festet på skituppen i skiens

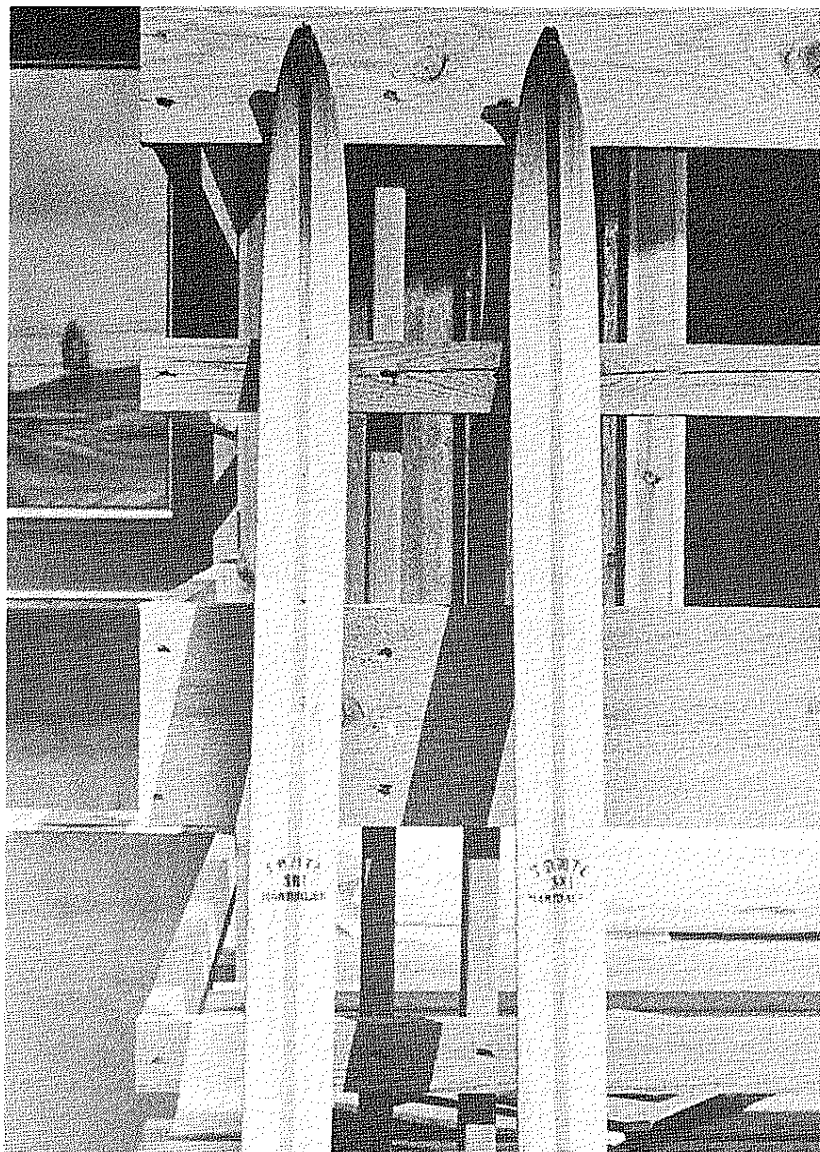

Ovnen som ble benyttet under tørkeprosessen. (Foto: forf.)

lengderetning med små skruer/nagler i messing (fig. 4).

De første årene i Maridalen levde Thorleif Tømte helt og holdent av skiproduksjonen. I en periode hadde han også noen inntekter av tømmerhogst for Løvenskiold høst og vinter. Da var skiproduksjonen henlagt til vår og sommer. Produksjonen lå på 50-100 par ski pr. sesong. Salget foregikk fra egen fabrikk i Maridalen, men en ikke ubetydelig del foregikk dessuten direkte til den tids eliteløpere. Dette var særlig tilfelle i de første årene etter krigen.

Et par helvedski kostet i 1930-åra ca. kr. 30-40. Ski produsert etter ny metode ved hjelp av Falchenberg-maskinen kostet ca. kr. 55-60 omkring 1940. I 1970 kostet et par ski ca. kr. 100, fortsatt produsert med Falchenberg-maskinen. I tillegg til produksjonen av ordinære ski, ble det også produsert ski på spesialbestilling. Eksempelvis kan nevnes at kontorfullmektig

Ferdig produserte Tømte-ski fra 1960-årene. (Foto: forf.).

Kvande i Skogvesenet i 1946/47 fikk laget spesialski for bruk i løssnø. Skiene var ca. 1,5 meter lange og ca. 5 tommer brede helvedski.

Annen produksjon, som også var spesialbestilling, var bl.a. skikjelker med hoppski som meier. Skiene var av ypperste kvalitet på den tid. Som dokumentasjon på skienes kvalitet og anerkjennelse i skimiljøet, kan nevnes at eliteløpere som Ivar Odd Formo, Harald Mortmann, Kåre Tømte, Georg Tømte, Hans Aasland, Gunnar Hermansen m.fl. løp på Tømte-ski. Ja, sogar svensker benyttet seg av Tømte-skiene. Skiene ble benyttet i norgesmesterskap såvel som i Holmenkollen.

Thorleif Tømte avsluttet sin skiproduksjon ca. 1970/72, og døde i 1976.

Stoff til denne artikkelen er hovedsakelig hentet fra samtaler med Arne Jensen Iverstua, som var nabo og god venn av Thorleif Tømte. I tillegg har Kåre Tømte og herr og fru Aasland bidratt med supplerende opplysninger.

Orientering - økende aktivitet i Maridalen

Av Viggo Ree

Interessen for Maridalen blir større for hvert eneste år. Gladelig er det at dalen blir besøkt av et stigende antall mennesker, og som rekreasjons- og friluftsområde representerer denne delen av Oslo et enestående tilbud til offentligheten. Den økende ferdsel i dalen har imidlertid også sine negative sider. Når presset på natur og nærmiljø blir for stort, mister området ofte noe av sitt særpreg. Med tanke på de økende aktiviteter i dalen, er det derfor viktig at man på et tidlig tidspunkt prøver å tilrettelegge forholdene slik at også generasjonene etter oss kan få oppleve området med sine mange særtrekk og spesielle miljøer. Blant de mange stikkord i denne sammenheng er kanalisering av menneskelig ferdsel.

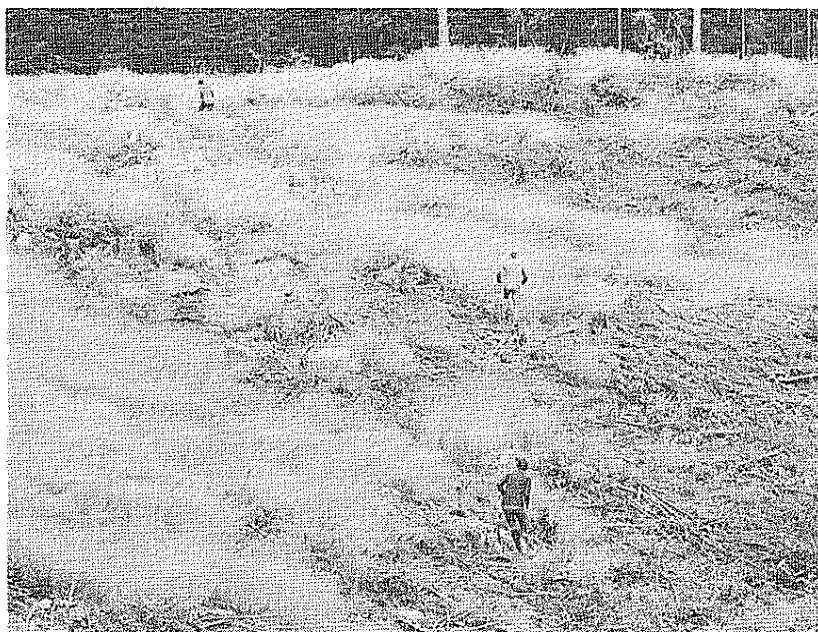
En av de økende aktiviteter i dalen er orienteringsporten. Med sine store arealer er Maridalen et svært egnet sted for utøvelse av denne idretten. Med unntak av skadene på flora og fauna foregår som regel orienteringen uten nevneverdige problemer. Det finnes imidlertid eksempler på det motsatte, og for å illustrere hvorledes en økende orienteringsaktivitet kan bidra til vansker for nærmiljøet, skal jeg nevne noen episoder fra den privateide Kasa-eiendommen i 1983. Det er all grunn til å regne med at eksemplene fra denne begrensede delen av Maridalen gir en liten indikasjon på hva fremtiden vil bringe dersom man ikke tar hånd om problemene i startfasen.

I løpet av sommersesongen 1983 ble det registrert flere orienteringsarrangementer på Kasa-eiendommen. Felles for alle var at grunneieren ikke var kontaktet på forhånd. Dette ble sett på som svært beklagelig, i det en stor del av eiendommen var nyplantet med gran. Hoggingen skjedde i 1981, mens plantingen fant sted året etter. I følge friluftsløven er skogplantefelt definert som innmark, og idrettsarrangement er således forbudt på slike arealer. I Norges Orienteringsforbunds

egne publikasjoner er det derfor lagt vekt på å unngå områder der plantene er under ca. 50 cm (knehøyde).

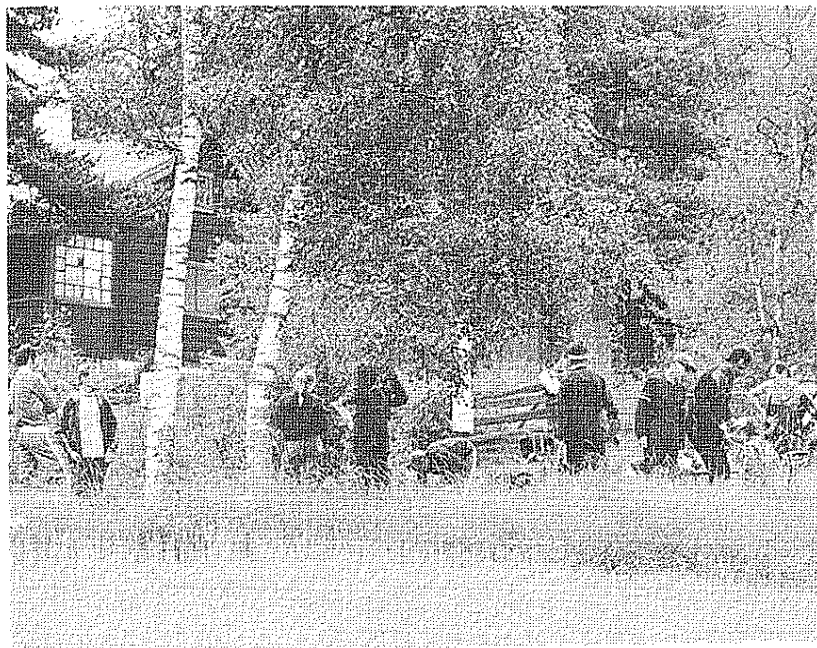
Eksempelvis hadde Televerket (Oslo telefonanleggs (OTA) idrettslag, O-gruppen) et treningsløp som gikk over hele nyplantefeltet på Kasa den 4. august 1983 (fig. 1). På startstedet hadde f.eks. ikke de tilstedeværende arrangørene kjennskap til at konkurransen foregikk på plantefelt eller at det dreiet seg om privat eiendom. Etter løpet ble det registrert flere nedtråkkete og brukkete granplanter.

Televerkets arrangement hadde start og innkomst like foran et av stedets sommerboliger (fig. 2). Heldigvis var ingen tilstede her denne dagen. Det var imidlertid fastboende på andre deler av Kasa-eiendommen, som fikk besøk av orienteringsløpere rundt hushjørner og over tun og blomsterbedd.

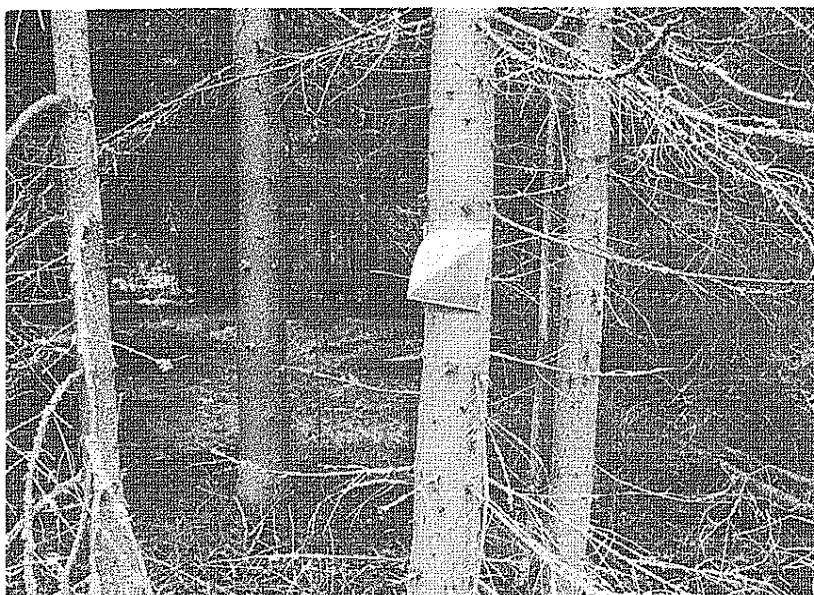

Televerkets orienteringsløp den 4. aug. 1983 gikk over nyplantefeltet på Kasa, og flere ungrær ble ødelagt. (Foto: forf.).

I nærheten av stedet Høgås på Kasa ble det i løpet av denne sommeren plassert poster i tilknytning til arrangement som strakk seg over lengre tidsperioder. Postene lå henholdsvis ca. 50 og 70 meter fra de fastboende. Et av arrangementene var sykkelorientering i regi av Oslo Bedriftsidrettskrets. Topografien på stedet er imidlertid av en slik karakter at orienteringsløpere og turfolk som regel blir kanalisert til inngangstrappen på Høgås. Etter at trafikken begynte å bli vel generende, med bl.a. parkering av sykler foran trappen og ferdsel over blomsterbedd og kjøkkenhage, ble det tatt kontakt med arrangøren. Posten ble umiddelbart fjernet fra både terreng og kart, og det inntrufne beklaget både skriftlig og muntlig.

Til tross for at Maridalen har store arealer uten bebyggelse, opplever man ofte at idrettskonkurranser blir arrangert kloss inntil de fastboende. Bildet viser startstedet for Televerkets orienteringsløp 4. aug. 1983. Heller ikke i dette tilfellet var grunneier varslet. (Foto: forf.).

Et vanlig syn i både Maridalen og ellers i landet; orienteringsposter i papp og plast som ikke blir tatt ned etter løpene. Denne skjemmende posten på Kasa-eiendommen ble fotografert ett år etter arrangementet! (Foto: forf.).

Et kjedelig faktum i tilknytning til orienteringsløp er at postene ofte ikke blir tatt ned etter at arrangementene er avviklet. På Kasa var det heller ikke noe unntak, og flere av postene fra et av arrangementene i 1983 ble hengende gjennom den etterfølgende vinter og vår (fig. 3).

Den økende orienteringsaktivitet i Maridalen har ført til reaksjoner i lokalmiljøet. Mange har undret seg over hvorfor løpene så ofte blir avviklet kloss inntil de få fastboende, når store ubebodde arealer står til disposisjon både ellers i dalen og Nordmarka forøvrig. Reaksjonene ville trolig komme svært raskt dersom maridølene begynte å orientere gjennom folks hager nede på f.eks. Tåsen eller Kjelsås. Oppfordringen fra

lokalsamfunnet vil derfor være: Kom til den fagre Maridal, men kom med litt respekt for naturen og de som har tilhold i dalen.

Tillegg:

Som en kuriositet kan nevnes at under maskinskrivingen av dette manuskriptet den 21. juni 1984 ble det registrert nok et orienteringsløp over nyplantefeltet på Kasa-eiendommen. Arrangerer var Geoform (Geografisk institutt, Universitetet i Oslo), tilsluttet Norges idrettsforbund. Det var riktignok få deltagere, men i likhet med tidligere løp var grunneieren heller ikke denne gang kontaktet om arrangementet.

På oppdagerferd til Tømte

Av Sheldon Reinholdt

Det våres på Tømte i 1984. (Foto: forf.)

Gården Tømte, også kalt Tømtinghaugene, ble skilt ut fra storgården Vaggstein i Maridalen i 1827. Vaggstein-gården hadde grenser som omtrent fulgte disse linjer: Movassbekken fra Dausjøen til Movatn. Derfra Kvernbekken NV-over til Finntjern, bekkene og dalsøkkene øst for Liggern til Øyungen og til slutt Skarselva ned til Dausjøen. Det utgjør i alt ca. 1000 mål.

Gårdsnavnets gammelnorske form var antagelig Vaggadasteinr, som antas å skrive seg fra at det på et sentralt sted på eller ved gårdstunet lå en større stein som lot seg rugge på.

Gården nevnes i Middelalderen som kirkegods. Først ved kgl. skjøter av 26.8.1825 kom den i privat eie og ble da ganske snart delt i 2 deler, Øvre Vaggstein og Nedre Vaggstein. Øvre Vaggstein ble kjøpt av Christopher Christophersen.

Christophersen hadde ikke penger nok til denne store gården og måtte svare avdrag i blant annet korn i 28 år fremover. Det var vel også grunnen til delingen av gården og at han bare 2 å senere skilte ut Tømte som egen eiendom og solgte den til Peder Johnsen Tømte for 275 specidaler.

Kjøperens navn tyder på at han allerede var fastboende på Tømte. Men hvor gammel er gården ? Jeg har blant annet studert et kart over NORDMARKEN fra 1760. (Se vedlegg) Siden dette er et grensekart er det tett med navn langs grensen. Gårder, plasser og setre på begge sider er avmerket. I rekkefølge nordfra finner vi Trehjørningen, Gørja plads, Næss-seter, Laskerud, Lørenvollen ? plads, Liggern, Gåslungen, Kamphoug. Et, to eller tre hus er avmerket ved hvert navn, men både Fredrikstad, Tømte og Finntjern mangler. Det må bety at det ikke har vært bebyggelse på disse 3 stedene i 1760. Men det kan ha vært bebyggelse på Tømte og/eller Finntjern før. Ordet Tømte er avledet av det gammelnorske Tuptir = tuftene = tomtene. Jfr. gården Ødegården = Tømte ved Maridalsvannet.

På NV-siden av Finntjern er det rester etter fundamentene og peisen til en liten bygning. Under veien NV for denne bygning ligger fundamenter til et uthus og en brønn. Navnet Finntjern kan indikere at det her har vært en finneplass på 1600-1700 tallet. På kartet fra 1760 kalles tjernet Find-Kiern. Grensen mellom Vaggestein gård og de nordenforliggende skoger gikk øst-vest over midten av Finntj. og fulgte utløpsbekken vestover. Utvidelsesmulighetene for denne lille plassen var syd for bekken, på Vaggesteins grunn. Har konflikter her ført til at plassen ble nedlagt ? Er det opprinnelsen til Tømte -navnet (tufter-tomter) ? Eller har Vaggestein hatt seter der Tømte nå ligger slik Nes gård hadde seter oppe v/Langdalsvann ? Kanskje både finneplass og seter er blitt nedlagt på grunn strider i dette grenselandet ?

I første bind av "Oslo-marka", som ble utgitt i 1952, kalles stedet ved Finntjern for Finnvollen og oppgis å ha vært lensmannsplass i 1797-1801.

På en haug vest for Finntjern, men syd for utløpsbekken står det 2 solide låvebroer av stein. De har tilhørt en låve for Tømte av nyere dato og ble vel revet da det ble bygd nye og større uthus på Tømte et stykke inn i dette århundre.

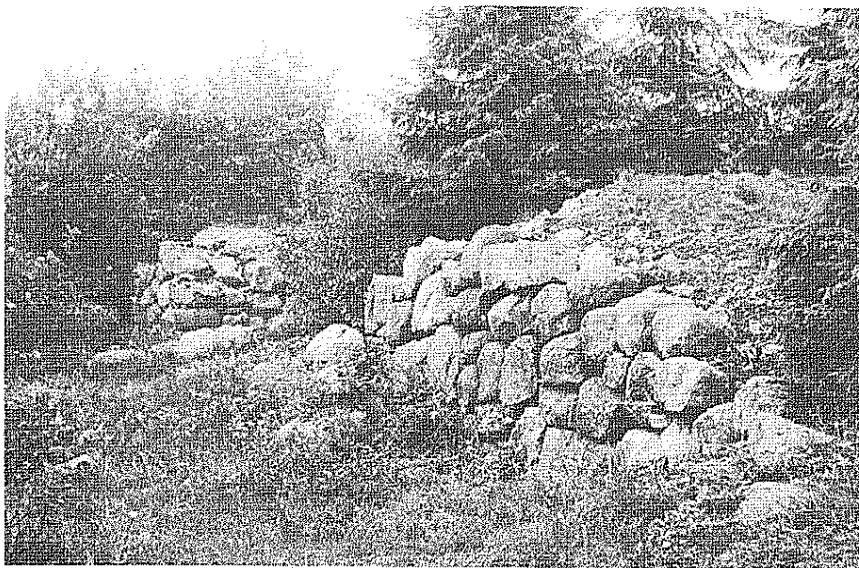
At bosetningen NV for Finntjern har vært svært selvstendig i forhold til Tømte synes jeg kart fra 1825 og 1858 viser. På disse er det inntegnet en hovedsti som går fra Korsmomyr eller lia øst for denne og direkte opp til stedet NV for Finntjern.

På begge disse kartene er Tømte avmerket, men ikke bebyggelse ved Finntjern. Hvis opplysningene om lensmannsplassen er riktige, må bosetningen ved årsskiftet 1700-1800 vært av kortere varighet og helt revet før 1825, for både det kartet og kartet fra 1760 synes meget pålitelige.

Nærmere opprinnelsen til Tømte gård og bebyggelsen ved Finntjern har jeg ikke klart å komme.

En intressant detalj ved kartet fra 1760 er at en viktig vei gikk fra Maridalen langs Skarselva til Øyungen og langs nordsiden til Liggern. Så gikk veien over åsen vest for Kælvsjøen til Gørja Plads og til slutt øst for den nye veien til Trehjørningen.

Hovedforbindelsen mellom Tømte og Maridalen gikk helt sikkert denne veien med Liggern som knutepunkt. På et kart fra 1825 ser en dette klart. Dessuten har Tømte også hatt en egen vei over Brenna som kom ned omtrent midt på NØ-siden av Øyungen. Stien er der fortsatt. Nederst på sydsiden av Brenna, litt ovenfor bekken, er det en del oppbygde steiner som kan ha vært under et hus. Like ovenfor er to litt større steinrøyser og et jevnt skrånende jordstykke på ca. 150 m². Er dette noe av en husmannsplass ?

*Hvem ødelegger låvebruene ved Finntjern? Her sto den over 80 m² store uteloa til Tømte.
(Foto: forf. -84)*

Klimaet på Tømte er ofte barskt (450 m.o.h.); forbindelsen med dalen kronglete. Det medvirket vel til stadig nye eiere:

1831 solgt til Hans Hansen Syverud på Tømtinghaugene for 400 sp.daler (I økonomisk historie regnes 1 sp.daler = 1000,- kr)

1834 solgt til Isach Muus

1843 solgt til Christoffer Svendsen for 400 sp.daler.

1847 solgt til Oluf Nicolai Roll og Iver Olsen for 800 sp.daler.

1849 Iver Olsen selger sin part til Oluf N. Roll. Hverken Olsen eller Roll bodde på Tømte. Men Roll var en usedvanlig dyktig og initiativrik personlighet. Han var født i 1818 og ble den første nordmann med sivilingeniør-utdannelse. Den skaffet han seg ved studier i Tyskland, Frankrike og Belgia i årene 1839-1843.

Det er nødvendig å nevne noen av Oluf N. Rolls engasjementer for å forstå hans initiativer i Maridalen.

Straks etter hjemkomsten til Norge ble han bestyrer for papirfabrikken Bentse Brug ved Akerselven. Allerede i 1845 var han en av de 4 stifterne av Nydalens Spinderi, det senere Nydalens Compagnie, og var direksjonsmedlem der til 1868.

I 1851 kjøpte han sammen med Morgenbladets redaktør A.B. Stabell Bentse Brug. Dette ca. 200 år gamle anlegget ble revet og en stor, ny fabrikk oppført etter Rolls tegninger. De står fortsatt og huser i dag Myrens Verksted A/S.

Fra 1850 engasjerte han seg i kampen for å redde Gamle Aker kirke fra å bli revet, en strid som varte helt til 1858 da det endelige vedtak om restaurering ble fattet.

1851 Oluf N. Roll inngikk kontrakt med Jens Vaggstein om å bygge en god vei fra Vaggstein og opp til Tømte. For dette betalte han 400 sp.daler, altså halvparten av hva han hadde betalt for eiendommen Tømte, som var på ca. 1600 mål. Kravene til veien var store, særlig når en ser hvilket terreng den går gjennom. Den skulle være 5 alen (3,15m) bred og det skulle være 3 alen (1,90m) mellom hver rekkverk-/stabbestein der det var nødvendig. Solide veimurer ble bygd langs de midtre og deretter bratte deler av den ca. 4,2 km lange veien som stiger i alt ca. 270 m. Flesteparten av de mange solide stabbesteinene har etter hvert glidd eller blitt skjøvet utfor veien slik at få står igjen. På bakgrunn av Rolls utdanning og virksomhet synes det klart at han selv har prosjektert veien og ganske sikkert selv fulgt nøye med under byggingen.

1852 Dette året inngikk Roll en ny veikontrakt; veien skulle fortsettes fram til Hønefoten og følge omtrent samme trase som Gamle Maridalsveien nå har. Denne del av veien, som er ca. 3 km, skulle ha enda større bredde, 6 alen (3,80m) og han betalte 260 sp.daler for dette. Det er mulig at de opprinnelige 400 sp.daler ikke strakk til for veien opp til Tømte og at en del av betalingen for veien sydover til Hønefoten ble overført dit. For i en kommuneplan for 14 prioriterte veianlegg i 1855 er veien Hønefoten-Vaggstein bro oppført med opplysning om at det var subskribert 150 sp.daler.

På et offentlig kart fra 1858 står veien Hønefoten - Vaggstein - Tømte klarere og tydeligere inntegnet enn noen annen vei nord for Brekke.

Oluf N. Rolls hensikt med denne solide og fine veien synes å være knyttet til hans planer om å bygge et høyfjells-sanatorium på Tømte.

En kan undre over om dette var tenkt å bli et tuberkulosesanatorium eller utflukts-/fericsted for velsituerte. Men sanatoriet ble det ikke noe av.

Derimot lot han bygge et primitivt kalkbrenneri ca. 200m nord for tunet på Tømte på et sted det var kalkfjell. Dagbruddet synes fortsatt tydelig. Kalken ble brukt til gjødsling av jordene.

1853 I august måned fikk Roll laget en skikkelig "Grøndsebeskrivelse" ved en Linthoe i samarbeid med "---Gaardens forrige Eier Erik Pedersen---" "---der rundt hele Eiendommen paaviste Grøndserne.---" Pussig nok står ikke denne Pedersen nevnt i Grunnboken i Riksarkivet.

Greensebeskrivelsen begynner på høystliggende punkt på Rolls nye vei til Tømte ca. 800 m syd for tunet. Så følger grensen åsen vest for en trang dal som går NV-over og "--nord-enfor de såkaldte "Sorthellerne" --". (Bekken fra Tømte-/Tømtingtjern renner ut i denne dalen).

Så blir greensebeskrivelsen vanskelig å forstå på annen måte enn at eiendommen må ha hatt en "korridor" ned til Øyungen

Langbakka går smal, bratt og steinete oppover og stiger 100 m på 500 m. Men ta en pause et stykke oppi, snu deg og se hvor vakker dalen er mot Dausjøen! (Se s. 38) (Foto: forf. -84)

begrenset av bekken fra Korsmomyra og ned til Kalven og en sydligere grense som må ha fulgt en sti/vei sydover et stykke og så ned mot Svenskevika i Øyungen. Men denne "korridoren" står ikke på et kart fra 1871. Grensebeskrivelsen og kartet (1871) forteller/viser at grensen deretter fulgte "Korsbækken" opp til "Finnekjærn". Den gikk så tvers over Finntjern, bekken opp til Østre "Liggerkjærn", fra nordsiden av tjernet til "nordre Damputten", bekken ned til "søndre Damputten", så "Qværnbekken" (bekken mot Movatn) et lite stykke og deretter opp åsen over nordre "Vittenbergkollen" hvor den fulgte gjerdet mot "Vaggestein udmark" syd for "Svartkjærn" og til nordenden av "Bjørnkjærn" (tjernet øst for Mellomkollen). Så gikk grensen rett over "Mellomkollen" på sydsiden av varden og ned til utgangspunktet i "Johnsdalen" langs et gjerde. Et lavt steingjerde ned den siste ura står fremdeles.

1855 Roll solgte Tømte til Ole Syversen for 2000 sp.daler. Det ser ikke ut til at han tapte på dette salget, og han var allerede involvert i en rekke andre prosjekter.

Roll hadde vært medinteressent i et steinsliperi ved Akerselven som ble nedlagt i 1854. På denne tomten prosjekterte han byggingen av Hjula Bomuldsvæveri. Han var medinnhaver av et patent for regulering av hastigheten på "skotske" turbiner. I 1852 var han en av de 6 stifterne av Polyteknisk Forening. Dessuten tok han stadig mer aktiv del i politikken og var medlem av Kristiania Formannskap 1859-68, og medlem av byggekomiteene for Gamle Aker kirke, Østre og Vestre Aker kirke, Grønlands kirke og Grønlands politistasjon. I 1858-60 hadde han entreprisen på den nye dammen ved Maridalsoset. I tiden 1861-1896 var han direktør for Statens Havnevesen og satte spor etter seg langs hele vår lange kyst. Det er skrevet om ham at han var en av de ledende menn i utviklingen av den moderne industrien langs Akerselven. For sin mangesidige innsats ble han tildelt St. Olavsordenen for embetsvirksomhet, Vasa-ordenen for kommunal virksomhet og var også ridder av den russiske St. Anna-Ordens B-klasse.

Til sine seneste år bodde Roll på eiendommen Rosenlund som han kjøpte i 1858. Rosenlund lå på Torshov og var begrenset av Vogsgt., Torshauggt., Sandakerveien og Østgaardsgt.

I løpet av 1870-80-90 årene ble hele strøket og etter hvert også Rosenlund utparsellert og bebyggt. Inne i det SØ-kvartalet står et svært stort lønnetre som muligens kan være fra Rolls hage. Oluf N. Roll døde i 1906. Etter disse "side-spor" går vi tilbake til lokal historie.

Øverst i kleivene mot Tømte ligger ei myr med en putt til høyre for veien. Det fryser ofte sent der. En 2. juledag i 1850-1860 årene var bonden på Granum nede i dalen på vei opp til Tømte. Da traff han husmannen på en karrig plass NØ for Øyungen. Han hadde med seg hesten sin for at den skulle få beite litt i myrkanten. Så dårlig med fôr hadde han hjemme.

1861 Skifte etter boet Christiane Susanne Tømte.

1866 Ole Syversen solgte til Isak Christian Wessel Berg for 1500 sp.daler.

1872 Tømte selges til Nils Larsen på Korsvolden for 1140 sp.daler.

1874 Fra Nils Larsen til Tømtes interesentskab (5 andelsborgere) for 3000 sp.daler den 23.1.

18.9 samme år selger disse eiendommen til Baron Harald Wedel Jarlsberg for 4000 sp.daler. Og siden har gården tilhørt Nordmarksgodset. Men driften av Tømte gård er fortsatt ustabil.

1877-1893 Tobias Halvorsen Tømte står for driften.

1893-1895 En svenske, Adriansen, driver et par år.

1895 Hans Hanssen kommer fra Fortjernsbråten med sin kone Andrine og hele 13 barn. Andrine var født 14.1.1855 på Fyllingen. Hun hadde giftet seg med Hans da hun var 19 år og sammen med ham drevet Lørenseter noen få år. Så flyttet de til Fortjern og bodde der til de fikk overta Tømte. Det ble noen usedvanlig harde år så liten og bratt jordveien var på Fortjern.

1905 Mannen Hans døde og enken satt igjen med mange barn. Hun tok Tømte som slektsnavn og drev gården med barnas hjelp helt til hun døde 10.4. 1940 og ble gravlagt på Grefsen gravlund, hvor gravsteinen er en av stabbesteinene fra veien opp til Tømte. Det ble hele 45 år med sammenhengende drift av samme familie. I alt 200 mål var inngjerdet åker og slåtte-mark og med stor uteløe inne ved Finntjern hvor de solide låvebroene fortsatt står. Besetningen var på det meste opptil 10 kyr og kalver og 1-2 hester. Det hendte at det var så dårlig med fôr om våren

at de måtte vei opp til lyngrabbene på Mellomkollen for at dyra kunne beite der.

Med ca. 2,6 km gjerde og over 4 km vei til bygda var det arbeid for mange hender hele året. Om vinteren var det også skogsarbeid.

Veien ned til Vaggstein krevde mye vedlikehold. Den var bratt lange strekninger, og vann dro med seg sand og grus. Derfor ble runde stokker (skågarder) gravd ned på skrå med ca. 2-3 m mellomrom for å lede vann ut til siden. Hovedarbeidet var om våren og sandtak ble gravd der det var mulig langs veien.

Man måtte være mest mulig selvhjulpne. Både Mor Tømte og mange av barna var flinke med hendene. Barnebarnet Olaf husker godt at Andrine selv lagde ski til ham med ordentlige sukker-topper og mønster. Eldstesønnen Herman var rask med kniven; spikket nye rivetenner mens slåttefolket tok 5 minutter. Og sønnen Thorleif startet skifabrikk i Maridalen og lagde de første "splitkein-ski". I smia på Tømte smidde de selv det meste, om ikke alt, til beslag og redskap. Bukk og geit til tømmertransporten var helt hjemmelagd. Ja, så god var redskapen at da barnebarna Kåre og Olaf deltok i utkjøringen av tusenvis av reis fra Langdalsvassdraget under krigen, var den hjemmelagde redskapen fra Tømte best å bruke. Bukken og geita var blant annet lengre enn vanlig og lagde ikke kuler og staup.

Mor Tømte, som Andrine etter hvert ble kalt, førte et gjestfritt hus ved å ta imot byfolk i ferier og helger. Det skaffet vel noen beskjedne kroner i husholdningskassa, men ga vel mest i form av et livsfriskt og sprudlende ungdommelig miljø her inne på skogen hvor arbeidsdagene var lange og slit-somme året rundt. Det var mest ungdom fra Grünerløkka og Torshov, mange tilhørte sportsklubben Skeid, som dominerte miljøet i 1920-1930 årene. De gikk ofte fram og tilbake mellom byen og Tømte selv om det er gang i blant gikk en buss i dalen og en kunne ta toget til Sandermosen.

2. Slemdal speidertropp leide tømmerkoia ca. 100 m øst for tunet i 1926-28. Siden overtok 6 karer fra Grünerløkka. 3 av dem lever fortsatt og har leiekontrakten.

NV på Rødløkk-kollen var det fra ca. 1850-60 årene en koie, og i 1874 ble hele kollen skilt ut fra Rødløkken gård i

Maridalen.

I 1914 ble det forandringer på kollen. Brukseier Anton Tschudi overtok kollen etter landhandler Larsen på Korsvold på auksjon for 6000 kr. Men hytta NV på kollen med ca. 3 mål tomt ble holdt utenfor. Tschudi fikk laget en oppdelingsplan og engasjerte en kar som het Olsen til å bygge 4 hytter for seg. Men først bygde Olsen en jordgamme for selv. Hyttene var ferdige omkring 1920 og ble leid bort vesentlig til sportsungdom.

I 1921 fikk dansken Jens Stensbæk-Davidsen kjøpt egen tomt vest på kollen, bygde 2 små særegne hytter og deltok i miljøet.

En sønn av Tschudi, Ralph, var også med og det ble snakket om å lage et idrettssenter der oppe. I nordlia på kollen ble det laget en hoppbakke som nå er så godt som gjen-grodd.

På Tømte ble det bygd badstue øst for låven. Den var svært forfallen da den ble revet i 1980.

1940-41 Etter at Mor Tømte var død og krigen kom, gikk miljøet på Tømte i oppløsning. På Rødløkk-kollen fikk 2 hytter med tomter nye eiere og resten av skogen ble overtatt av en tredje som ønsket å realisere den gamle utparselleringsplanen. Men det ble stoppet. Skogen, ca. 180 mål, ble kjøpt av Løvenskiold i 1957. I løpet av de siste 28 år har i alt 4 speidergrupper fått eier-eller leierdisposisjon over hver sin hytte. Bare 2 er i vanlig privateie.

1940-1953 Andrine Tømtes sønn, Herman, overtok formelt kontrakten på Tømte, men i realiteten var det nok han og andre søsken som hadde drevet gården i mange år. Herman, en bror og søsteren Margit fortsatte driften inntil de til slutt ga seg. Margit lever fortsatt, den siste gjenlevende av Mor Tømtes barn. Hun ble født ca. 1898 og bor i Hakadal, fortsatt åndsfrisk.

Omkring 1945-46 kom antagelig den første bilen opp til Tømte. Jeg fristes til å klippe litt fra Ferdinand Aars bok " - - - å stjele dager fra livet - - -".

Boken har som undertittel : "Friluftsliv i skjemt og alvor". Den er utgitt på J.G.Tanums forlag i 1963.

Klokken syv dagen etter ringte telefonen intenst og ubønnhørlig. Og da jeg endelig fikk somlet meg til å ta den, var det beskjed fra Forsvarets Overkommando at en jeep ville stå klar på Honnerbrygga klokken ti. Captain Stokes ville på fisketur.

Og nede på brygga kom captainen mot Baldevin og meg og demonstrerte legestrret hvorledes han hadde fått reparert stanga. Han hadde git. båtsmannen og en radiooffiser ordre, og resultatet var at stanga så å si var i toppform igjen.

Regnet høljet ned da vi klatret opp i jeepen, captain Stokes, den britiske marineattaché, en norsk forbindelsesoffiser, sjåføren, Baldevin og jeg. Jeepen så ut som et pinusvin da alle stengene var kommet på plass, og flere av oss satt mer utenpå enn opp i jeepen.

Fra Maridalen går Tømtkleivene rett til himmels. Her og der likner de på en sti, ellers er de nærmest svære steiner og ur med blautmyr på de små flatene mellom hver ny brattbakke. Men jeepen surret og skled og klatret som en flue oppover rette veggen, og på en eller annen måte kom vi opp, til voidsom forbauselse for folkene på Tømte, som aldri hadde drømt om å se et motordrevet kjøretøy der opp.

Tåka lå tett og ullen, og det regnet jevnt, så fiskeværet var så slett som overhodet mulig. Vi forsøkte det ene vannet etter det andre, og skiftet fluer, men merket ikke antydning til fisk. Baldevin og jeg likte oss ikke noe videre. Det var captain Stokes' siste fiskedag, og det var jo det med at det er det siste inntrykket som har lettest for å bli sittende. Men captainen var utrettelig, og syntes han hadde en fin dag.

Da vi skulle ned igjen ut på eftermiddagen, var den norske forbindelsesoffisiren som sunket i jorda. Men fiskestanga hans lå igjen i jeepen. Vi hadde ikke tid til å lete etter ham i tåka, for captain Stokes hadde invitert til middag ombord med smoking og koner, så vi bordet jeepen og skranglet i vei nedover jorden.

Da det engelske kadettkipet «Devonshire» lå i Oslo, hadde vi travle dager og netter. For sjefen ombord, captain Stokes, var en lidenskapelig fisker, som gav en god dag i offisielle mottagelser og andre plikter ombord for å få en anledning til å bruke fiskestanga. Og han var en usædvanlig dyktig fisker.

Flere netter på rad var vi oppe i Gørjene og Katnoslekene, og captain Stokes ble ivrigere for hver fisk han fikk. Den siste natten oppe i Storleken blåste det surt og regnet strikkipinner, men det var ikke tale om å få captain Stokes til å gå søg. Ved tretiden om morgenen kom han bort i noen svære steiner. Han falt og brakk stangtoppen, og først da ble det aktuelt å dra hjemover. Baldevin og jeg kunne naturligvis ikke for skams skyld la være å tilby ham å låne våre stenger, men captain Stokes trodde heldigvis ikke at det norske utstyret var noe for ham.

Neste dag var det lørdag og stort cocktailselskap ombord. Captain Stokes stod stram og høydedelig og tok imot gjestene uten å fortrekke en mine. Helt til Baldevin og jeg gikk bort til ham. Men da lyste han opp i gutteaktig smil og begynte å prate om fisk. Han kunne ikke glemme den siste han hadde fått oppe i Brånatjern.

«Hør.» sa jeg. «Må De ikke tenke på vertskapspliktene? Der kommer den norske utenriksminister.»

«Wait a minute.» sa captain Stokes. Så gikk han bort og trykket Lange i hånden, sa «How do you do.» og kom tilbake til oss. «Vi har fått meget ut av disse dagene, karer. Er det noen flere steder vi kan dra?»

«Ja.» sa Baldevin. «Det ligger noen små vann opp ved Tømte. Det blev tatt en halvannen kilos ørret på tørrflue der i går. Men dit går det ikke an å komme frem med bil. Det er nesten ikke skikkelig kløvvei engang. — Det måtte da være om en jeep skulle kunne klare bakkene.» la han til.

Neste dag var søndag, og «Devonshire» skulle dra mandag morgen, så vi tillot oss å ha det ganske hyggelig i cocktailselskapet. Og vi spiste stor middag med captain Stokes ombord, og blev servert suppe av en neger med hvite vanter opppe i suppen. Det ble ubetinget en helaften.

Tusen oppover var lei, men nedturen var mange ganger verre. Regnet hadde gjort alle steinene glatte som såpe, og myrhellene var ikke lenger myr, men vann. En gang gled jeepen sideleings, og jeg oppdaget at det hjulet jeg satt over, svevte fritt i luften. Under var det ingenting et langt stykke, og trede meter nedenfor stakk spisse og ondskansfullt utseende steiner i været. Jeg kom til å se på den britiske marineattachéen akkurat da. Han satt foroverbøyd med hendene for ansiktet. Captain Stokes snakket fisk med Baldevin og meg.

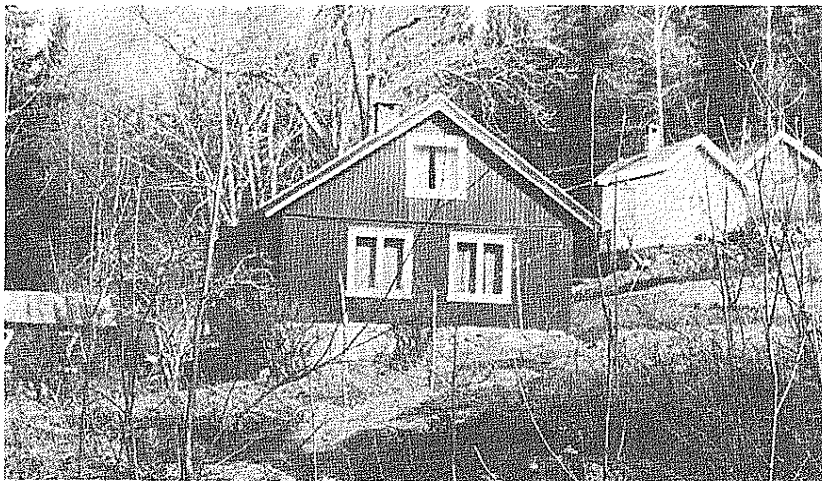
Nå har heldigvis jecpene drivkraft på alle fire hjul, så det lyktes sjåføren å få bilen inn på fast land igjen. Men da slo han også av motoren for å ta en sigaretpause og få nervene på plass.

Nede i Maridalen satt forbindelsesoffiseren på en skigard og ventet på oss. «Det er enkelte ting —» sa han. «Jeg har kone og barn hjemme, så jeg foretrakk å bruke bena nedover.»

Senere på kvelden, under middagen ombord, lente captain Stokes seg over mot Baldevin og meg. «Rather an interesting trip today, wasn't it?»

Men ved whiskeyen etterpå erklærte marineattachéen at han hadde gått gjennom hele krigen uten å ha vært redd en eneste gang. «Bare to ganger i livet har jeg vært virkelig redd,» sa han. «Den ene gangen var da jeg skulle gå ned med et fly på Fornebu og ikke kunne komme ned på grunn av låke og stapp opp for bensin. Den andre gangen var da vi skulle ned fra Tømte i dag. Men all right, det gikk, og jeg håper dere vil ta meg med på en fisketur snart igjen.»

Jo, det er ikke tvil om at englenderne er sportsmenn. Og så ivrige fiskere at det er en udelte formøyelse å kunne ta dem med i Østmarka.

*3 velstelte småhus på Halvorsrud med blomster og grønnsaker senere på sommeren. (Se s. 38)
(Foto: forf. -84)*

Omkring 1953 kom igjen en bil opp til Tømte. Det var brannsjef Hagen som ville prøve om det var mulig å komme opp dit med 4-hjulsdrevet jeep med tilhenger pålesset slanger m.m. Tilhengeren måtte kobles fra i de bratteste bakkene, men med Ebbestad som sjåfør kom brannsjefen og jeepen opp. Kåre Tømte og andre brannfolk ventet på Vaggstein. Da Ebbestad kom ned

igjen manglet brannsjefen. Han hadde tatt turen over skogen til Gåslungen hvor veien dengang sluttet. Ebbestad måtte kjøre ned til Hammeren og derfra opp Nordmarksveien for å hente ham.

1953 14. april flyttet Inger og Johan Jensen inn på Tømte med sønnen Jon, f.1943. Inger er Oslo-jente fra Kampen mens Johan er fra Hedemarken. Han hadde forpaktet flere bruk tidligere, sist i Sørkedalen. Budskapen i Jensens tid var aldri på mer enn 3 kuer og ei kvige, 2 hester, gris og høns, som reven var hissig etter.

Jons skolevei var kleivene til Vaggestein og derfra til Hønefoten hvor Maridalen skole ligger, altså ca. 7 km. Når det var dårlig vær og føre overnattet/bodde han hos kjente i dalen.

Jeg husker jeg traff Jon en ettermiddag på Tømte da han var omkring 20 år og avtjente verneplikten i Huseby-leiren ved Røa. Han sto der i treningstøy, men ingen var hjemme. "Jeg tok bare en liten treningstur hjemom over skogen", forklarte han. Han hadde så men ikke tatt skade av lang skolevei i unge år, tvert imot.

Det var fortsatt enkle forhold på Tømte. Det var "hus-telefon" til Liggern. Der måtte spørsmål og svar formidles av den som var hjemme over til vanlig bytelefon som stoppet på Liggern. Etter at Liggern ble nedlagt har det ikke vært telefon til Tømte. Først i 1959 kom det elektrisitet til gårds og veien Gåslungen - Liggern - Finntjern - Movatn ble fullført i 1966. Av flere grunner ble gårdsdriften stadig mer nedlagt, men helt til strømmen kom var det kuer på Tømte og melk å få kjøpt.

I 1980 ble sidevei lagt fra V. Liggertjern de siste 450 m fram til tunet.

Og nå er alle jordene plantet til med gran som vokser raskt og snart vil kvele alle de vakre markblomstene. Inntunet har fått gjerde rundt seg og en bandhund gneldrer når du kommer. Men Inger og Johan tar hyggelig i mot deg som folk i Marka alltid har gjort. Du er velkommen inn i de 2 stuene i 1.etasje og kan få kjøpt kaffe, solbærtoddy, rundstykker, ferskt bakverk og mineralvann særlig om vinteren når du trenger et varmt sted å ta inn. Men Jon med familie, som først bodde på Liggern, har

flyttet til byen, selv om han arbeider i skogen. Det er vel fare for at Jensens blir de siste fastboende på Tømte, og at det går likedan med Tømte som med så mange andre gårder og plasser i Marka.

Men la oss til slutt ta en tur fra Ø.Vaggestein gård og gå veien opp til Tømte. Vei kan den vanskelig kalles lenger, bortsett fra de første 300-400 m forbi Bergerud og fram til Halvorsrud. Bergerud ligger til høyre med stor og velstelt hage. Huset var i sin tid bestyrerboligen for spinneriet nede ved Vaggestein bro. Halvorsrud ligger nedover lia til venstre mot elven og består av 4 hyggelige gamle hytter/småhus som var bosted for arbeidsfolk. 3 av husene er meget velholdt og må være riktig trivelige weekend-og feriesteder for de heldige.

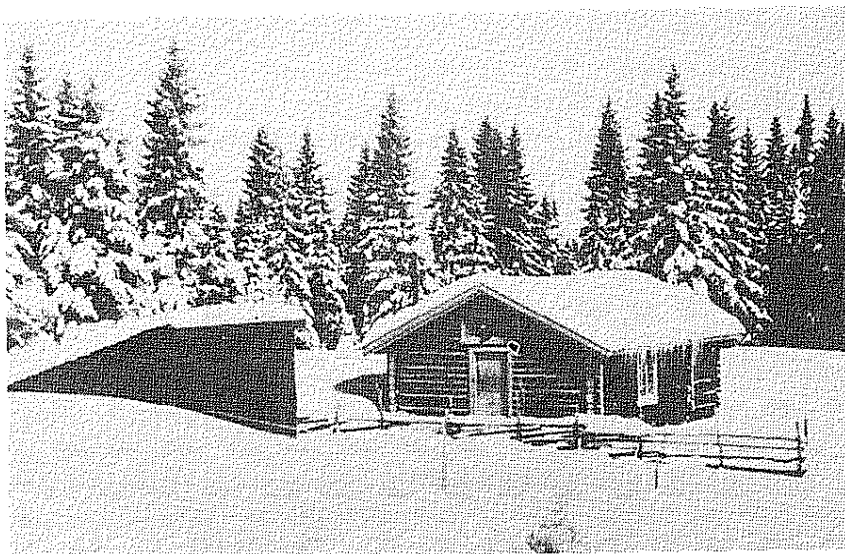
Å komme videre med vanlig bil anbefales ikke, selv om det er mulig med et robust kjøretøy enda 200-300 m. Men så er det slutt. For "veien" går nå bratt og smal rett oppover. Stigningen er 100 m på ca. 500 m. Langbakka kaller flere dette stykket. Den er steinete og smal etter mange års manglende vedlikehold. Det er jo snart 20 år siden Jensens på Tømte hadde den som eneste adkomst til dalen.

Så flater det seg ut. Foran oss stiger Gaupekollen og Vittenbergkollen utfordrende mot himmelen. Snur vi oss er det lett å få noen fine glimt utover Maridalen. Vi vandrer fremover, svinger litt opp mot venstre og passerer utkanten av Svenskemyra som ligger til venstre for oss. Det er ofte litt bløtt å gå her. De tette lagene av tverrlagte stokker og raier har sunket for dypt i myra. Vi har gått litt over 1,5 km og et skilt viser til høyre stien til Mellomkollen som hever seg rett fram. I dalsøkket til høyre renner Dølebråtbekken nedover gjennom Kudalen mot Movassbekken.

Veien går litt ned og opp et par ganger, men stiger likevel litt i løpet av 250 m. Nå åpner landskapet seg mot venstre og vi ser over mot Furukollen. Mellomkollen stiger stadig brattere på vår høyre side.

Veien har hittil vært delvis sti og delvis gammeldags tømmerløype.

I denne bratte SV-vendte lia gror varmekjære busker og trær som hassel, hegg, lind, leddved, lønn, rogn og tysbast. Langs veien har vi ellers sett de mer vanlige artene som gran, furu, bjerk,

Rett øst for tunet på Tømte ligger en ombygd og panelt tømmerkoie. Slik som dette så den ut i 1926. Omkring 1945 ble den flyttet litt og forandret. (Se s. 31) (Foto v/«Tømte-kar» Einar W. Johnsen (død 1975))

Johnsbakka stiger bratt i en villmarksdal. Solide steinmurer, mer enn 130 år gamle, er overgrodd med mose. Enkelte svære stabbesteiner står fortsatt. (Se s. 40) (Foto: forf. -84)

einer, vier, osp, selje og or. Også ask og rødhyll kan du finne. De neste 400 meterne går litt nedover innover i Johnsdalen. Ofte er huggormene ute og soler seg på og langs veien på dette stykket om våren. Grener og kratt må enkelte steder bøyes til side.

Fra en stein på høyre side med en jernbolt er veien to-delt som dobbeltspor på en jernbanestasjon hvor banen ellers er enkeltsporet. "Sporet", som ikke brukes, ligger litt lavere i åssiden. Ingen jeg har snakket med vet noe om grunnen til dette "dobbeltsporet", men vi er omtrent midtveis mellom Vaggestein og Tømte. For få år siden gikk det et større ras av kubikkmeterstore steinblokker ned på veien her som ble så sperret at det var vanskelig å komme forbi. Steinblokkene måtte sprenges vekk. Det var i 1970. Nå er vi kommet helt inn til Johnsdalsbekken som veien følger vekselvis på høyre og venstre side videre oppover. Veien går først på venstre side. Bekken renner ned forbi den nedlagte plassen Holet og Nordbråten til Skarselva.

Her er den bratteste delen av veien. Den stiger ca. 75 m på 300 m med enkelte høyere murpartier av steinblokker. Midtveis i denne bakken der bekken kommer fra venstre side og renner over til høyre er det oftest en fin drikke-og vaskeulp for den svette vandreren. Her ligger også en stor flat stein som kalles Sofaen. Den er fin å legge seg strak på. Dette partiet av veien kalles gjerne Johnsbakka.

Mens vi litt lenger nede fant planter og trær som likte og trengte varme og kalkholdig grunn, domineres vegetasjonen nå av bregner og moser og turt i denne kjølige, fuktige og trange dalen.

Noen skågarder finnes fortsatt i veien, men skulle du ha med deg hest, kunne den bare dra en smal slede vinterstid.

Det er en villmarksdal vi "klatrer" opp gjennom. Store steinblokker fyller dalen og bratte stup og utoverhengende fjellpartier finnes flere steder.

Her og der står enkelte langt over 100 år gamle graner. Tørrgraner spriker mot himmelen og andre steder ligger hel-og halvråtnede stokker på kryss og tvers overgrodd med mose, lav og kjuker.

Snøen smelter sent. Det er høyst vanlig å kunne kaste snøball i begynnelsen av juni.

Så går det slakkere oppover før en siste kneik etter nye 400 m fører oss fram til en trolsk myr til høyre for veien. De 150

meterne langs myra står nå for en stor del og oftest under vann. Veien har sunket og grøfta langs veien har grodd nesten igjen.

Svakt oppover og vi går over grensen til Tømte. Grønne kors er malt på fjellet til venstre og oppi i ura til høyre. Så flater veien ut og går langsomt nedover noen hundre meter. Langs venstre side går restene av en mur som ved nordenden av en liten myr går 3-4 meter ut i terrenget til venstre. Hva slags grense eller gjerde har dette vært, mon tro?

Enda 300 m med steinurer og bratt fjell opp til høyre og vi får det første glimt av Tømte oppe på høyden foran oss. Et vakkert syn for den svette vandreren både sommer og vinter.

Hele veien mellom Vaggstein og Tømte har flere navn: Rollsbakka, Rollsveien, Vaggstein(s)kleivene og Tømtekleivene. Men det siste er vel det mest brukte i dag. Og det skulle være bra nok, selv om noen synes Oluf Nicolai Roll burde minnes for sitt initiativ og få navnet knyttet til veien.

God tur !

PS ! Prøv ikke skiferdigheten nedover uten i dyp nysnø eller dårlig føre !

Kilder:

Deichmanske bibliotek: St.Hallvard (Årgang 3, 4, 16, 18, 28, 38)
Kjelsås skoles bibliotek: Akersgårder v/ Henning Sollied, Grøndahl & Søn 1947. Akers historie v/ Dr. Edv. Bull, Olaf Norlis forlag 1918. Aker 1837 - 1937 v/ Aker kommune, Grøndahl & Søn 1947 Bind IV og V.

Løvenskiold-Våkerøys arkiver v/ skogsjef Ragnar Andreassen:

Grøndsebeskrivelse av 1853, kart fra 1871 over Tømte m.m.
Norges Geografiske Oppmåling v/ herr Anmarkrud: Kartkopier fra 1825 og 1760.

Oslo Bymuseum v/ herr Moberg: Akers kommune 1837 -1887 s.240.

Register til Norges tidsskrifter II s. 452.

Norsk Biografisk Leksikon s. 529-530.

Oslo Bys Vel v/ Dag Feldborg: Utdrag av register for St.Hallvard.

Oslo oppmålingsvesen, kartarkivet v/ Steinar Karlsen :

Kart over Maridalen og nordover fra 1858 samt 2 nye kart.
Riksarkivet og Byskriveren: Grunnbøkene med oversikter over bl.a. eierne av Vaggstein og Tømte.

Universitetsbibliotekets filmarkiver over diverse blader:

All.fam.jou. 1902 + 1906. Ill.fam.bl. 1906.

N.fam.jou. 1902 + 1906. Teknisk Ugeblad 1886 + 1906.

Følgende personer har gitt meg muntlig stoff eller henvist til andre:

Inger og Johan Jensen (Tømte), Kåre Tømte (Maridalen), Olaf Tømte (Korsvoll), Erling M.Hagen (Dølenenga) (De 3 sistnevnte er barnebarn av Andrine Tømte), Olaf Lørenskogen (Movatn), Arne Jensen Iverstuen, Gunnar Vaggstein, Jørgen Sundby, Trond Herland (De 4 sistnevnte er bosatt i Maridalen), Alf Christiansen (Grefsen), Arne Lindh (Hauketo).

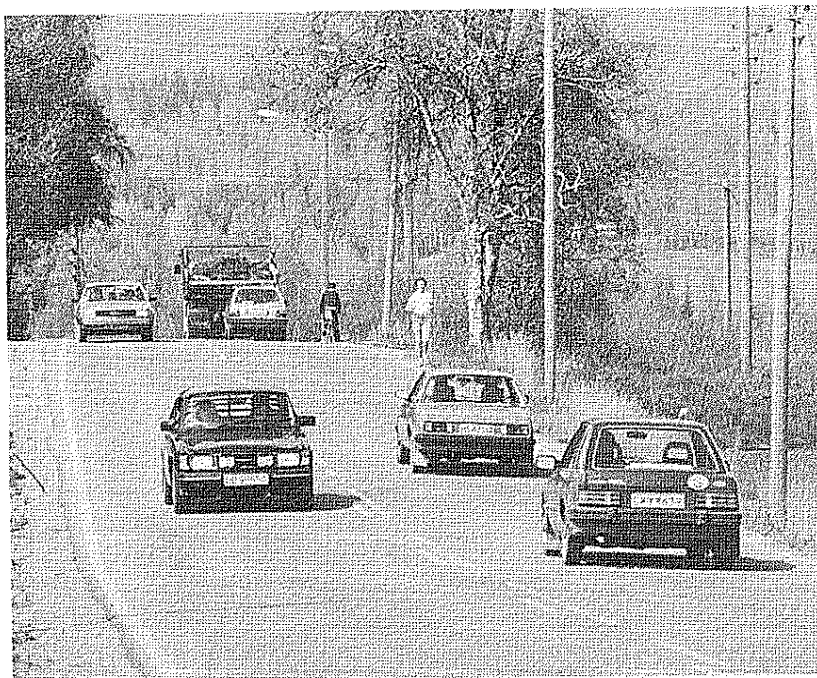
Maridalsveien – Oslos nye idrettsbane

Av Viggo Ree

Trafikken langssetter Maridalsveien i Maridalen har økt betraktelig i løpet av de siste årene. Det stigende antall besøkende gjelder både bilister såvel som turfolk, mosjonister eller trimmere av alle kategorier. De fastboende i dalen har tydelig merket det økende presset på bygdens eneste trafikkåre. Men Maridalsveien er ikke blitt bredere. Det er imidlertid nå planer om å anlegge en sykkel- og gangsti i dalen, og blir dette en realitet vil trafikkforholdene utvilsomt bli vesentlig bedret.

Særlig har økningen av trimmere og idrettsutøvere vært påtagelig de siste 4-5 årene. Kombinert med det økende antall motoriserte kjøretøy har Maridalsveien blitt en heller trafikkfarlig veistrekning å ferdes på (fig. 1). Spesielt utsatt er selvsagt de myke trafikanter, og det er høyst bemerkelsesverdig at ingen alvorlige ulykker har inntruffet til dags dato. En av årsakene til dette er utvilsomt bilistenes hensyntagen til trimmerne og turfolkene. Maridalen er etter hvert blitt kjent som et attraktivt tur- og trimområde, og majoriteten av både helgebilister og de fastboende har utvilsomt tatt hensyn til dette.

Selv om det finnes eksempler på at bilistene ikke viser tilstrekkelig aktsomhet ovenfor andre veifarende, er det liten tvil om at veitrafikklovens bestemmelser fort går i glemmeboken hos mange av trimmerne og idrettsutøverne som benytter Maridalsveien. Det virker som om et stort antall mennesker ikke husker at de fortsatt befinner seg på en ordinær veistrekning etter at de har passert Brekke og er på vei innover i Maridalen. Mange oppfatter utvilsomt Maridalsveien som en idrettsbane, der det primære er fri idrettsutøvelse, mens hensynet til andre trafikanter kommer i annen rekke. Opp gjennom årene har spesielt de fastboende vært vitne til de mest utrolige former for trim-

Presset på Maridalsveien blir større for hvert eneste år, og den økende biltrafikken parallelt med stadig flere trimmere, idrettsutøvere og turfolk skaper daglig livsfarlige trafikksituasjoner i Maridalen. Bildet er fra Skjerven i slutten av mai 1984. (Foto: forf.).

og idrettsaktivitet i Maridalen, og det er rett og slett ufattelig at ingen til nå er blitt kjørt ned og drept.

Hovedproblemet er at mange av idrettsutøverne kommer i større grupper. Å møte rulleskiløpere, joggere eller syklister med opp til 3-4 i bredden er ikke uvanlig. Det ser derfor ut til at det rent sosiale ofte teller mer enn det sportslige. Problemet blir ytterligere forverret når f.eks. rulleskiløpere eller joggere benytter begge sider av veien. Intervalløping med 4 og 4 mann i bredden fram og tilbake på samme side av veien er eksempelvis registrert ved flere anledninger. Høst- og vinterstid er manglende eller mangelfull refleksmerking også

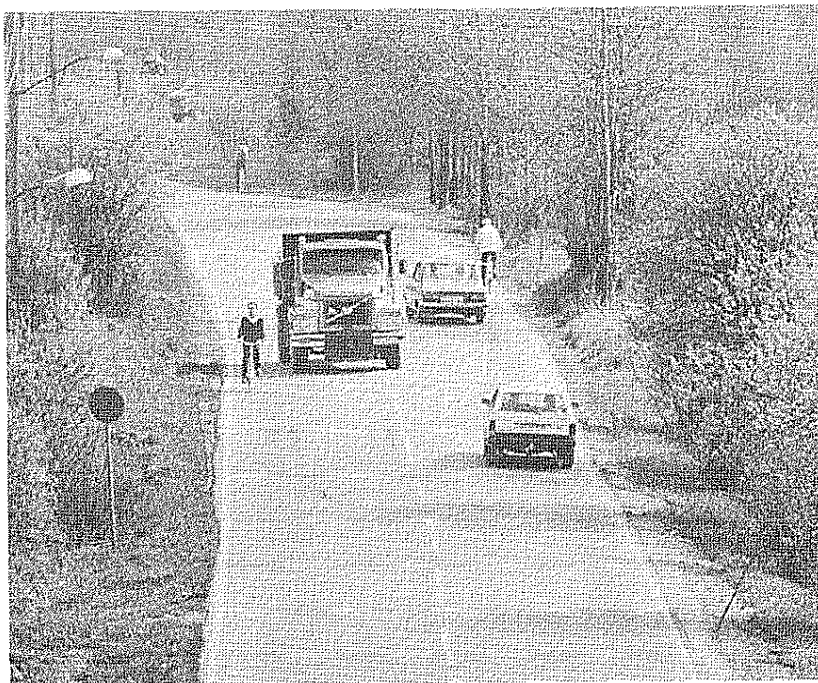
et alvorlig problem. På vinterføre er det ofte bar asfalt i selve veibanen med to spor i hver retning. Til tross for god avstand ut til veikanten, holder f.eks. mange jøggere seg hele tiden i bilsporene. Bilførerne blir da tvunget opp på glattisen, noe som kan skape svært farlige situasjoner. Det er heller ikke uvanlig å møte smågrupper eller enkeltpersoner som trimmer i løpet av nattetimene. Det alvorlige ved disse nevnte eksempler er at det er de myke trafikantene selv som utsetter seg for stor fare. Det økende antall idrettsutøvere som ikke viser tilstrekkelig varsomhet i trafikken er blitt et daglig fenomen i Maridalen, og blant lokalbefolkningen blir dette ansett som et svært alvorlig problem.

I følge veitrafikkloven er rulleskiløpere definert som gående. Det er imidlertid blitt anbefalt at disse utøverne skal benytte høyre side av veibanen. Situasjonen langs Maridalsveien har heldigvis bedret seg noe de aller siste årene, og det er i dag relativt få rulleskiløpere som går på venstre vei-side. Det er imidlertid ikke utenkelig at kommende endringer av trafikkreglene kan føre til at denne gruppen vil bli ansett som kjørende. Dette vil i så fall føre til at rulleskiløperne skal benytte høyresiden. Dermed vil denne trimgruppen måtte rette seg etter de samme reglene som f.eks. syklistene. Disse skal kjøre enkeltvis etter hverandre, men er det tilstrekkelig med plass, kan to syklister allikevel sykle ved siden av hverandre, men bare når forholdene er slik at det kan skje uten fare eller ulempe. En liten tankevekker for mange av de forskjellige idrettsutøverne som benytter Maridalsveien!

Meldingen for noen år tilbake om at det er planlagt en sykkel- og gangsti i Maridalen ble mottatt med interesse i mange kretser, ikke minst blant lokalbefolkningen i dalen. Det er riktignok et generelt ønske om ikke å anlegge for mange veier i Maridalen, men behovet for en vei av denne type synes åpenbart etter utviklingen det siste tiåret. Dette var trolig årsaken til at det nå foreligger et prinsippvedtak i bygningsrådet om å anlegge en sykkel- og gangvei parallelt med vestsiden av Maridalsveien fra Brekke til Kapellet. Et alternativ

var at deler av denne veien skulle gå langs Skjervenåsen, men denne såkalte Skjervenplanen ble avvist i bygningsrådet i 1981, bl.a. grunnet hensynet til ikke å bygge for mange veier i området. Erfaringene har dessuten vist at mesteparten av de veifarende primært følger hovedtrafikkåren selv om alternative muligheter er tilstede.

Den nye sykkel- og gangveien er planlagt finansiert over kommunens ordinære budsjett fra 1986. Det er imidlertid ønsket om å få bygget sykkelveien på et tidligere tidspunkt, noe skogvesenet har forsøkt å innpasse i sitt økonomiske opplegg.

Hensikten med en sykkel- og gangvei parallelt med Maridalsveien er å få ledet bl.a. trimmere, idrettsutøvere og turfolk, f.eks. syklister, farefritt oppover i Maridalen. Fotografiet viser en daglig og potensielt farefull trafikksituasjon i dalen, nærmere bestemt rett nord for parkeringsplassen ved Lokkeberget. Bildet er tatt 20. mai 1984. (Foto: forf.).

Den 20. mai 1984 ble den 28-årige rullaskiløperen Karl Einar Andersen fra Tåsen kjørt ned og drept på Maridalsveien ved Hauger gård i Maridalen. - Heldigvis er dette en fingertekst til en arrangert situasjon. Det er imidlertid utrolig at noe lignende enda ikke har inntruffet i Maridalen, og kommer ikke den planlagte sykkel- og gangveien innen kort tid, kan vi snart oppleve at en situasjon som denne blir en smertefull virkelighet et sted langs Maridalsveien. (Foto: forf.).

På lokalt hold i Maridalen er det imidlertid mange som har reagert på at denne veien eventuelt skal føres helt fram til Kapellet. Den siste og relativt korte strekningen fra Hammeren til Kapellet vil representere problemer på ihvertfall et par steder. Dette gjelder først og fremst ved kirkeruinene. Her er alternativet å grave seg inn i kirkebakken eller å anlegge vei ut i Maridalsvannet. Det er nærliggende å tro at hensynet til både kulturminnene og Oslos drikkevannskilde gjør

en slik plan relativt uaktuell.

Uansett hvordan sykkel- og gangveiløsningen eventuelt blir, så er det et sterkt behov for å få ledet trimmere, idrettsutøvere og turfolk farefritt oppover i Maridalen (fig. 2). Maridalsveien er etter hvert blitt en svært trafikkfarlig del av Oslo, og det er å håpe at vi skal slippe å oppleve f.eks. en dødsulykke for å få fortgang i arbeidet med sykkelveien (fig. 3). Inntil denne veien er en realitet kunne det være på sin plass å få opp et informasjonsskilt ved inngangen til dalen, der de forskjellige trafikanter blir minnet om å ta hensyn til andre veifarende, og at trafikkreglene også gjelder i Maridalen!

Botanikken i Maridalen

Av Øyvind H. Rustan og Cees Bronger

På oppdrag fra Oslo helseråd, kontoret for natur- og miljøvernsaker, foretok vi sommeren 1982 en botanisk undersøkelse av Maridalen. Hensikten med undersøkelsen var å kartlegge vegetasjon og flora i dalen, samt å vurdere botaniske verneverdier.

Maridalen er en gammel jord- og skogbruksbygd hvor naturlig vegetasjon opptre i mosaikk med åkrer, enger, beitemark og kulturbetinget vegetasjon som hagemarkskog, ødeenger og ugrassamfunn. Den mest kulturopåvirkete vegetasjonen finnes omkring brukene og bebyggelsen på vest- og nordsida av Maridalsvannet. De marine leiravsetningene er i dag åkerland, og bare små partier med eng og beitemark er tilbake. Minst berørt vegetasjon finnes i åssidene hvor fattig lavfuruskog og blåbærgranskog dominerer. Plantefelt og hogstflater i ulike suksesjonsstadier er vanlige i hele området.

Vanligste skogtype i Maridalen er blåbærgranskog. Foruten gran og blåbær, er maiblom, skogstjerne og hårfrytle vanlige arter i denne skogtypen. På noe dypere og rikere jord finnes lågurtgranskog som er mer artsrik enn blåbærgranskogen. Spredt forekomst av skogfiol, markjordbær, legeveronika, knollerteknapp, skogmarimjelle, teiebær og skogsvever er karakteristisk for lågurtgranskogen. Furu dekker mindre areal enn gran, men de to treslagene opptre ofte i blanding. Vanligste furuskogtype er lav- og lyngrik furuskog som finnes på koller og åsrygger med skrinn og fattig jord. Her dominerer røsslyng og tyttebær sammen med tette tepper av lav. En estetisk fin og lite berørt lavfuruskog finnes på toppen av Dausjøberget.

Lauvtrærne er i stor grad bundet til kulturmark. Mellom åkrer og enger danner bjerk og osp lauvtrekratt og hagemarkskog som uten menneskelig påvirkning med tiden vil utvikle seg

mot barskog. Varmekjære lauvtrær som alm, ask, lind, hassel, lønn, gråor og svartor forekommer på rikere og klimatisk gunstige lokaliteter. Disse lauvtrærne dominerer i edellauvskogene som vanligvis er artsrike med mange varmekjære og næringskrevende arter. I Maridalen finnes bare få, spredte forekomster av edellauvskog. Vanligst er gråor-heggeskog som finnes på næringsrike, fuktige områder langs elver og bekker. Et fint område med urskogpreg ligger langs Skjærsjøelva ved Hammeren. Spesielt interessant og verneverdig er edellauvskogen nord for

Parti fra Lautabekkens utløp i Maridalsvannet. I botanisk sammenheng regnes området som et av de mest interessante i Maridalen. Både deltaet og vegetasjonen langs bekken nordover er også viktige i zoologisk sammenheng. Flere vannfuglarter har tilknytning til området, og tettheten av fugl i løvskogen og krattonene er meget høy. Som en kuriositet kan nevnes at Oslos første funn av gresshoppesanger ble gjort ved bekketiløpet i 1978. (Foto: forf.).

brua ved Skar. Her finnes både gråor-askeskog, gråor-heggeskog og svartorsumpskog med en artsrik flora.

Myrvegetasjonen dekker i dag små områder i Maridalen. Mange store myrområder, som f.eks. Haugermosan, er gått tapt på grunn av grøfting og skogplanting. Disse er nå igjenvokst med bartrær og danner fattige sumpskoger. Den fineste myra i dag er Sørbråtemyra på nordsiden av Dausjøen. Myra omfatter flere fattige til middels næringsrike myrtyper med karakteristiske arter som stor myrflol, myrklegg og pors. I elvedeltaet ved myra finnes fine rike fuktenger. Området er stort, lite berørt og voksested for flere sjeldne og interessante arter.

Vann- og sumpvegetasjon er fint utviklet enkelte steder ved Maridalsvannet og Dausjøen, men dekker totalt et lite areal. Små bestand finnes spredt langs Skarselva, Dausjøelva og Skjærsjøelva. Ved Lautabekkens utløp i Maridalsvannet er det dannet et større delta med våtmark (fig. 1). Her finnes fine bestand av rik fukteng og starrsump som ut mot vannet går over i elvesnelle-, nøkkerose- og tjønnakssamfunn.

Floraen i Maridalen er relativt artsrik og tilsammen ble det registrert 360 arter. Dette skyldes først og fremst et stort innslag av kulturbetingete arter som finner egnete voksesteder i vei- og åkerkanter, samt på gårdstun, enger og hogstflater. Plantegeografisk ligger Maridalen i et område med svakt kontinentalt preg. Arter med en sørlig eller sørøstlig utbredelse i Norden er sterkest representert. Dessuten er innslaget av østlige arter forholdsvis stort. Enkelte av artene er svært sjeldne, ikke bare i Maridalen, men også i landet forøvrig.

Skogsdriften i Maridalen sett i relasjon til dyrelivet og naturvernet

Av Viggo Ree

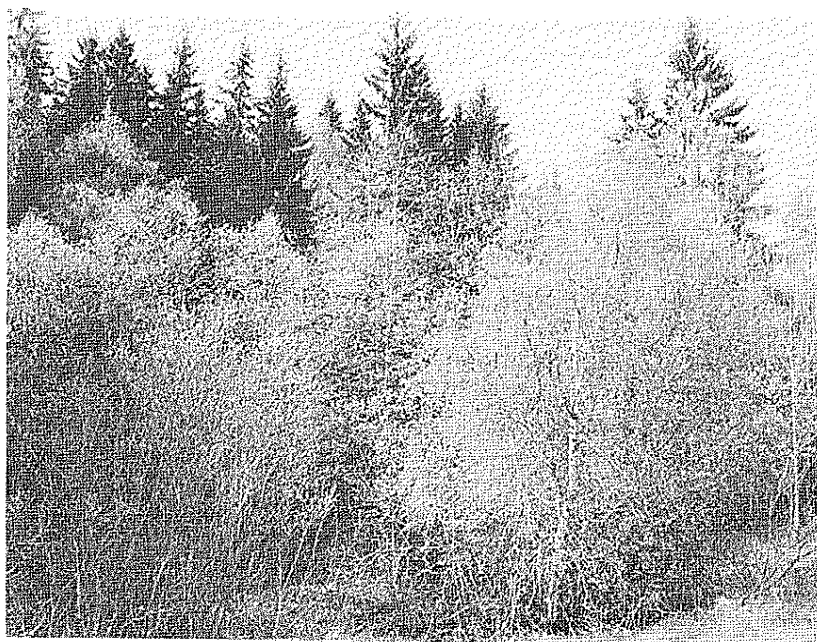
Driften av Oslo kommunes skoger er underlagt en flerbruksplan hvor mange brukerinteresser er avveiet mot hverandre. Målsettingen er mangesidig, men det er verd å merke seg at det i bystyrets vedtak av 27.1.1972 er presisert at skogene skal pleies på en biologisk, faglig og økonomisk forsvarlig måte kombinert med aktivt naturvern, og at forholdene skal legges til rette for et allsidig dyreliv og fiske. Som en videreutvikling av vedtaket fra 1972 ble det den 30.9.1974 vedtatt følgende ordlyd i bystyret: Ved konflikt mellom de forskjellige interesser skal hensynet til naturvern, friluftsliv, vannforsyning, dyreliv og fiske gå foran kravet om størst mulig økonomisk avkastning av skogsdriften.

Oslo kommunes skoger er derfor i en særstilling på grunn av flerbruksplanen. Det beklagelige faktum er imidlertid at den moderne skogsdriften utøves for fullt også i Osloskogene til tross for de folkevalgte vedtak. Fra skogvesenets side vises det jevnlig til flerbruksplanens målsetting, og mange fine ord blir benyttet både skriftlig og muntlig, men i praksis kommer hensynet til dyrelivet og naturverninteressene som oftest i de bakerste rekker.

I en tid da det ofte snakkes om mangfold i naturen og bevaring av artsrikdommen opplever vi at våre skogsområder blir fattigere og fattigere i et foruroligende tempo. Den moderne skogsdriften går i korthet ut på å produsere mest mulig tremasse på kortest mulig tid. Rent økonomisk kaster gran og furu mer av seg enn løvtrevirke, og store løv- og blandingsskogarealer blir systematisk erstattet med ren barskog. I slike kulturskogsområder er forholdene gunstige for sterk formering av et fåtall arter i startfasen av omløpstiden. Gjennom disse pionerstadiene vil ulike former for urter, gress og løvkratt dominere snauhogst-

feltene, og individrikdommen av f.eks. elg, hare og visse fuglearter vil øke. Parallelt skjer imidlertid en generell utarming av faunaen, og etter hvert blir restene av pionervekstene og løvskogen systematisk bekjempet. Denne ungskogpleien og tynningshogsten skjer for å få raskest mulig produksjon for den nye barskogsgenerasjonen. Etter hvert utvikles denne kulturskogen til en svært ensformig naturtype. I denne monokulturen finner vi noen av de dyrefattigste miljøene overhodet. Dyrelivet i en by er langt rikere enn f.eks. i en steril granplanteskog.

Omløpstiden avsluttes når man fra virkesproduksjonssynspunkt vurderer at tidspunktet er inne for avvirkning av barskogsbe-

Eksempel på en variert og vakker randsone i samsvar med flerbruksplanens retningslinjer. I denne type vegetasjon med bl.a. tette kraut og innslag av edelløvskogarter finnes et variert dyreliv med stor tetthet av f.eks. hekkende fuglearter. Bildet er fra den private Kasa-eiendommen i Maridalen. (Foto: forf.).

bestandet (hogstmoden alder). Sett ut fra et økonomisk synspunkt er dette selvsagt korrekt. Dermed inntreffer snauhogsten, og planting og ny omløpstid tar til nok en gang. Kulturskogene karakteriseres derfor ved fraværet av fullendt suksesjon. I en naturskog vil trærne nå klimakstilstanden, og denne naturtypen med stort innslag av døende og døde trær er utrolig rik på forskjellige livsmiljøer. Følgelig er også art- og individantallet meget stort. Den moderne skogsdriften har ført til at den riktige gamle naturskogen med sitt allsidige dyreliv er blitt mer og mer sjelden.

Det foreligger i dag en rekke vitenskapelige publikasjoner som med rene tall dokumenterer forskjellene på dyrelivet både kvantitativt og kvalitativt i de ulike skogstypene. I ornitologisk sammenheng opererer man som regel med tettheten (antall par) pr. km². I barskog finner man fra ca. 100 par pr. km² i de fattigste miljøene (ensartede plantninger / kulturskog) til ca. 500 i eldre hogstmoden skog med blanding av gran og furu. Løvsskog eller blandingsskog med inntil ca. 20% bartrær (naturskog) inneholder ca. 1500 par pr. km². De aller mest produktive skogsområdene er imidlertid edelløvsskog. I Norge har man f.eks. i gråorskog funnet tettheter på opptil ca. 4500 par pr. km². Dette er omtrent like rikt som fugletettheter i tropiske strøk.

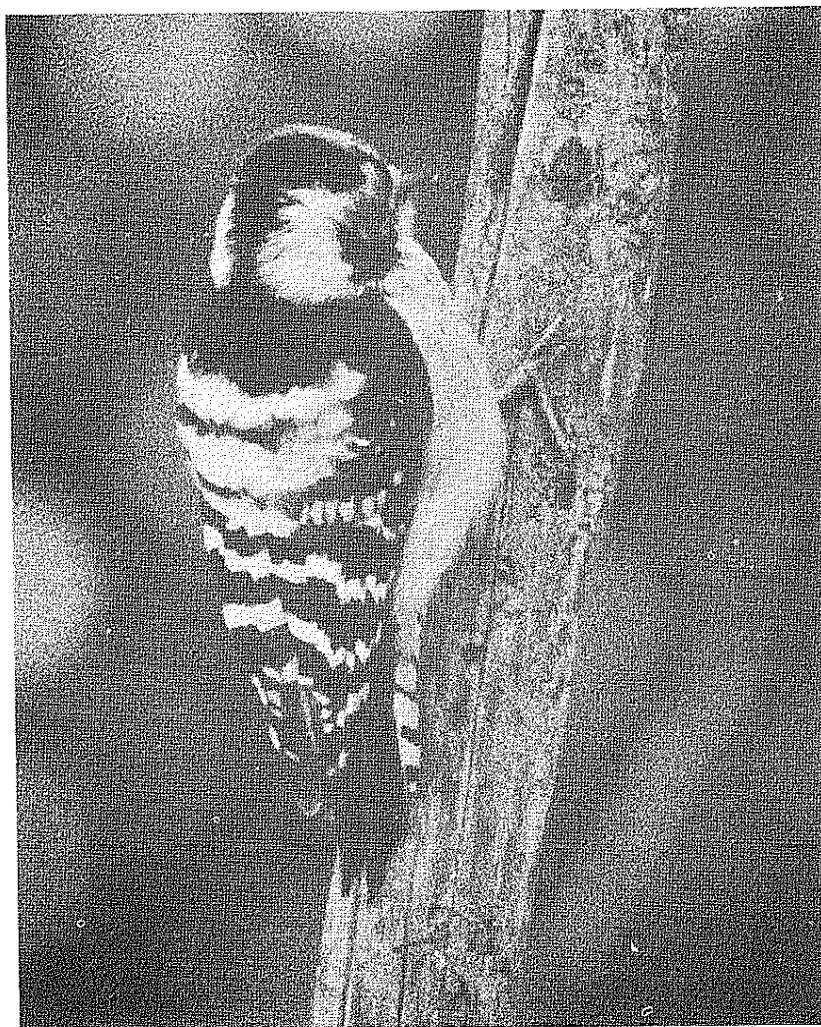
Parallelt med at individtettheten stiger til det mange-dobbelte fra bar- til løvsskog og fra kultur- til naturskog, øker også artsantallet betraktelig. Den viktigste faktor for å få et allsidig fugleliv med stor artsrikdom er innslaget av døende og døde trær. Her vil de såkalte hulrugerne få tilfredsstillet sine spesielle krav til reirmuligheter og næringssøk. Eksempler på dette er spetter og enkelte meisearter som hakker ut reirhullet selv, og på et senere stadium f.eks. arter av ender, duer, ugler og fluesnappere som benytter seg av den første gruppens reirhull. Den korte omløpstiden i kulturskogbruket innebærer at disse fugleartene som er knyttet til klimaksstadiet blir sterkt skadelidende. En annen vesentlig faktor for stor fugletetthet er forekomsten av kratt, undervegetasjon og frodige randsoner (fig. 1). Mange fuglearter mister sine miljøbetingelser når f.eks. pionerskoger av løvtrær og tette kratt blir fjernet i for-

Et klassisk eksempel på uttynnet løvskog, i dette tilfellet fra Haugen i Maridalen. Fra å være et rikt og mangfoldig skogsareal med tett undervegetasjon full av varierte faunainnslag, er området nå forvandlet til en glissen parkpreget skog med et utarmet dyreliv. Naturopplevelsen blir vesentlig forringet når man jevnlig opplever at økologisk produktive skogsområder blir behandlet på denne måten. (Foto: forf.).

bindelse med systematisk skogrydding (fig. 2). En tredje viktig faktor er mattilgangen. En stor prosent av fuglene midt i næringskjeden er insektpisere. I Sverige er det eksempelvis gjort beregninger som tyder på en reduksjon i artsmangfoldet av insekter fra ca. 8000 til ca. 2000 ved overføring av naturskog til kulturskog.

I Maridalen har ensrettet skogsdrift og effektiv rydding og frisering av både løvskog, tette kratt og randsoneområder ført til at mye av faunainnslagene i dag enten er forsvunnet eller sterkt redusert i forhold til for få år siden. Forekomst-

Dvergspetten representerer den gruppen av fuglearter som tidligere hekket i Maridalen, men som i dag er forsvunnet på grunn av kommunens ensrettede skogsdrift. Den er avhengig av større arealer med urørt løvskog, særlig bjørk og or, for å få tilfredsstillet sine livsbetingelser. Arten er nå i rask tilbakegang over store deler av landet. Så tidlig som i 1921 skriver zoologen Collett: "At domme efter de mange redehuller, som tidligere fandtes paa forskjellige steder, ofte lige udenfor Kristiania, synes den før i tiden at have hækket i disse egne i meget større antal end nu". (Foto: forf.).

en av gammel og lite berørt skog i dalen er for tiden helt ubetydelig, og innslaget av f.eks. døende og døde trær er sterkt synkende. Selv har jeg med egne øyne sett det ene hultreet etter det andre bli meiet ned i forbindelse med flatehogst og rydding. På forsommeren 1984 var det en debatt i Aftenposten, der skogvesenet i Oslo bl.a. ble kritisert for sin ensrettede skogsdrift. Skogsjefen presterte i et svar i avisens aftenutgave den 20. juni å påstå at dyrelivet aldri har vært rikere i Maridalen enn nå. Dette er en rett og slett utrolig påstand, og vitner om at etatens folk neppe kan ha kjennskap til hvorledes denne dalen har vært i tidligere år. I ornitologisk sammenheng har Maridalen vært besøkt sammenhengende fra 1933, og opplysninger fra etterfølgende år og fram til i dag forteller klart at artsrikdommen og individtettheten av i første rekke fugl er kraftig redusert på grunn av den moderne skogsdriften. Det kan ramses opp flere titalls arter fra Maridalen som enten er utryddet (fig. 3) eller hvor bestandene drastisk er gått tilbake. Med tanke på resultatene fra de mange vitenskapelige undersøkelser som er utført vedrørende tetthet av fugl i forskjellige skogstyper, ville det være bortimot en biologisk sensasjon dersom dalen med sine kulturskoger skulle ha et mer allsidig og rikere dyreliv i dag. Det vil være naturlig å anta at Maridalen umiddelbart ville bli oppsøkt av et stort antall forskere dersom skogsjefens påstand er riktig.

I deler av dalen finnes i dag noen små restbestand av edelløvskog. Disse tresortene, alm, ask, bok, hassel, lind, lønn, eik, or og hegg, er varmekjære arter som krever næringsrik (kalkrik) jordsmonn. I disse unike skogstypene vet vi altså at dyrelivet er spesielt variert og individrikt (fig. 4). Kartleggingen av botanikken i Maridalen i 1982 (se foregående artikkel) omfattet også registrering av edelløvskoger i forbindelse med en landsomfattende undersøkelse. For Oslos vedkommende resulterte dette i en rapport fra Oslo helseråd, kontoret for natur- og miljøvernsaker, i 1983. Denne rapporten ble tilsendt skogsjefen i Oslo kommune i desember samme år. Et av områdene som ble funnet verneverdig i nevnte rapport var nettopp forekomsten av edelløvskog ved Skar omtalt i foregående artikkel. Det fore-

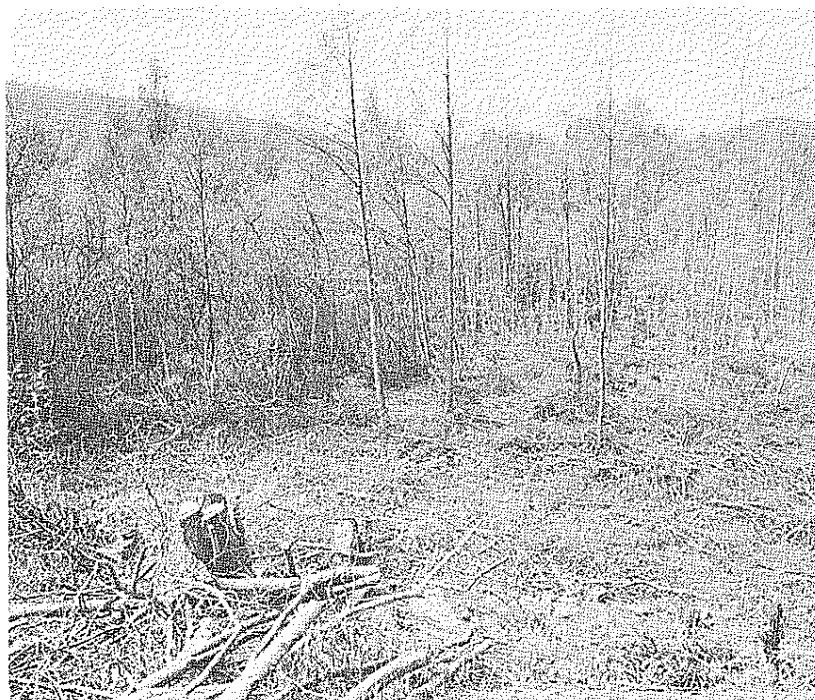

Blant de mange insektene som er avhengige av løvskog er den vakre sørgekåpen. Arten overvintrer, og denne generasjonen flyr i mai og juni. I Maridalen kan man fortsatt se denne store dagsommerfuglen på enkelte lokaliteter. Fotografiet viser en næringsøkende sørgekåpe på blomstrende spisslønn på Kasa den 21. mai 1984. Mange mennesker er fullstendig blottet for estetisk sans i tilknytning til natur, og betrakter denne ressursen som verdiløs hvis den ikke kan utnyttes i økonomisk sammenheng. For et stort antall personer fra f.eks. det urbane Oslo betyr bl.a. synet av urørt natur eller en praktfull sommerfugl i Marka en berikelse av naturopplevelsen, og dette burde minne hver og en om at det finnes en rekke verdier vi må ta vare på for kommende slekter. (Foto: forf.).

slåtte verneområdet ble klassifisert til høyeste prioritet: svært verneverdig (verneverdig i landssammenheng).

I løpet av januar 1984 har skogvesenet foretatt sterk hogst i denne edelløvskogen, slik at ca. 40% av det verneverd-

ige området øst for Skarselven er blitt ødelagt. I den sørøstre delen ble en stor del av den sjeldne svartorsumpskogen hogget ned (fig. 5). Skogen grenser på østsiden inn til dyrket mark, og langs denne kanten, i en skråning ned mot sumpen, ble et ca. 20 meter bredt belte helt eller delvis ryddet for løvtrær og busker. Kommunens tidligere praksis har vært å fjerne trær og krattvegetasjon i et ca. 5 meter bredt belte langs jordekantene. Det kan i denne forbindelse nevnes at det i et avsnitt under "Retningslinjer for behandlingen" i flerbruksplanen står følg-

Parti fra den nederste delen av den ødelagte edellovskogen ved Skar i Maridalen. Den uthoggete svartorsumpskogen ligger like ved broen over Skarselven, og alle de tre raserte delene av det verneverdige skogsområdet kan sees fra Maridalsveien. Denne naturforekomsten var av det estetisk fineste og mest urørte i Maridalen, og noe av det man med stolthet viste fram for f.eks. utenlandske venner og kolleger på besøk i Oslo. Bildet er tatt 20. mai 1984. Foto: forf.).

ende: "Overgangen mellom inn- og utmark behandles med sikte på å skape en variert og vakker randsone". Den nedhogde edelløvskogen er en del av og ligger nord for Øvre Vaggstein gård, og dens randsone mot den dyrkede marken kan man ikke lenger, selv med den beste velvilje, karakterisere som variert og vakker. Nord for den dyrkede marken er det i tillegg en mindre bekkedal i det foreslåtte verneområdet som nesten totalt ble snauet, med unntak av enkelte grantrær (fig. 6). Som løvskogslokalitet er denne bekkedalen helt ødelagt. I og med at dette området ligger nord for den dyrkede marken skulle en slik total uthogging være

Bekkedalen i det foreslåtte verneområdet ved Skar etter nesten total uthogging. Biotopen inneholdt vesentlig gråor og ask, en vegetasjonstype som regnes som en av de rikeste naturområdene i Norge. Produksjonen av fugl og småvilt i et slikt skogsmiljø er utrolig stor (se teksten). Legg merke til at grantrærne er satt igjen. (Foto: forf.).

Lite hensiktsmessig med tanke på å få mer lys inn på jorden. Denne rasingen av løvskog ville blitt karakterisert som en utilbørlig tabbe selv om området ikke var blitt foreslått vern-
et. Saken var utgangspunktet for innleggene i Aftenposten for-
sommeren 1984.

Nedhoggingen av edellevskogen på Skar viser skogvesenets samme ansikt, og er representativt for det syn etatens ansatte har på driften av Oslo kommunes skoger. Utviklingen i Mari-
dalen de siste årene har på ingen måte vist at det er tatt til-
strekkelig hensyn til hverken naturvernintressene eller Oslo-
befolkningens ønsker om et økologisk variert landskapsbilde, og
tilretteleggingen av forholdene for et allsidig dyre- og plante-
liv er en svært forsømt del av flerbruksplanen. Et rikt dyreliv
er ikke ensbetydende med et stort antall kilo elgkjøtt! Det er
nå på tide at politikerne blir klar over denne skjeve utviklingen
i Oslo kommunes skoger. Et av målene for framtiden i Maridalen
bør f.eks. være å skjette skogen og kulturlandskapet på en slik
måte at vi kan få tilbake de artene som er forsvunnet på grunn
av den ensrettede driften. Det Oslo i årene som kommer trenger
er derfor naturforvaltere med forståelse for biologisk mangfold
og økologiske prinsipper, og som kan framvise en mer profesjonell
behandling av skogsområdene etter de folkevalgtes målsetting.

Maridalens Venner

MARIDALEN
Oslo 8

Postgiro: 2084697
Chr. Bank og Kreditkasse
6080.20.03326

Maridalen, den 10.11.1983

ÅRSMELDING FOR MARIDALENS VENNER 1983

I 1983 har styret bestått av følgende:

Ulf Thorshaug, formann	Per Thunnsjø, styremedlem
Viggo Ree, viseformann	Helene Laurvik, varamedlem
Olaf Lørenskogen, kasserer	Per Pedersen, varamedlem
Kirsten Bjune, sekretær	

Styret har i 1983 avholdt i alt 4 styremøter.

Styret utgav i 1983 et jubileumsskrift med tittelen "Maridalen 1982-83 Jubileumsskrift". Skriftet ble foruten til foreningens medlemmer også sendt sentrale politikere og kommunale instanser. Eksempelvis innløp det fra Oslo's ordfører følgende brev:

"Maridalens Venner
Kjære Ulf Thorshaug.

Jeg takker hjerteligst for den tilsendte jubileumsbok
- som jeg gleder meg til å lese.

Vennlig hilsen Albert Nordengen".

Styret har ellers i det forløpne år måttet fortsette sin overvåking av arbeidet med dalen og dermed å oppfylle sin formålsparagraf. Vi vet nå at planene for golfbaneanlegget inntil videre er skrinlagt, og at andre forslag om henleggelse av virksomheter til dalen behandles med den største forsiktighet nettopp av hensyn til myndighetenes bevissthet om at det er både organisasjoner og bydelsutvalg som nøye følger utviklingen.

Oslo Helseråd har påbegynt arbeidet med en verneplan for Maridalen, og dersom denne kommer, blir vedtatt og er tilfredsstillende for Maridalens Venner, kan det ikke utelukkes at foreningen i løpet av et par år definitivt har oppfylt sin formålsparagraf.

Maridalsspillet hadde også i år en meget vellykket sesong med stort publikumsbesøk. Før premieren ble det i samarbeide med Maridalens Venner arrangert en historisk vandring. I skrivende stund synes det klart at årets sesong vil gi et pent overskudd (Maridalens Venner avsto for sin del til Maridalsspillet den royalty, som forfatteren for - forsåvidt gjelder "Svartedauen", har sjenket vår forening). Styrets formann og kasserer hadde ved noen anledninger under spillet en stand, men oppslutningen fra publikum var dessverre meget liten. Muligens var opplegget for dårlig og bør intensiveres neste år. Styret er forøvrig forvisset om at Maridalsspillet er kommet for å bli, og vil fortsette å gi et sunt bidrag til opprettholdelse av Oslo's befolknings interesse for dalen og dens verdier.

Oslo, 10. november 1983

Styret

Som nevnt i forordet var det store utskiftninger i styret etter 1983-sesongen. Både Kirsten Bjune, Olaf Lørenskogen og Ulf Thorshaug trakk seg tilbake etter flere års iherdig innsats for foreningen. På vegne av det nåværende styret vil jeg få takke alle tre for all interesse og helhjertet arbeidsdeltagelse i Maridalens Venner. En spesiell takk til Olaf Lørenskogen, som i mange år har sittet som kasserer. Hans nøyaktighet og ordenssans har i høy grad inspirert hans medarbeidere i styret. Samtidig vil jeg også få rette en takk til både Jean Støen og Thomas Øvergaard, som etter flere års innsats gikk ut av spillstyret. Deres arbeid har vært av meget stor betydning, og samarbeidet har vært utbytterikt.

V. Ree

MARIDALENS VENNER - REGNSKAPSOVERSIKT 01.11.1982 - 31.10.1983

Beholdning 01.11.82 kr. 25.658,62Inntekter:

Kontingent	kr. 7.500,00	
Renter	kr. 990,06	
Salg av årsskrifter	<u>kr. 246,50</u>	<u>kr. 8.736,56</u>
		<u>kr. 34.395,18</u>
		=====

Utgifter:

Trykking av årsskrifter	kr. 4.100,00	
Porto og rekvisita	kr. 3.858,40	
Arbeidsmøter	<u>kr. 819,25</u>	<u>kr. 8.777,65</u>
		<u>kr. 25.617,53</u>
		=====

Spesifikasjon av beholdningen:

Kassa	kr. 968,40
Postgiro	kr. 6.741,93
Kreditkassen	kr.12.055,20
Postsparebanken	<u>kr. 5.852,00</u>
	<u>kr.25.617,53</u>
	=====

Maridalen 7.11.1983

Olaf Lørenskogen (sign.)	Regnskapet revidert og funnet i orden
kasserer	Torc Brodin (sign.) revisor
	Inger J. Knudsen (sign.) revisor

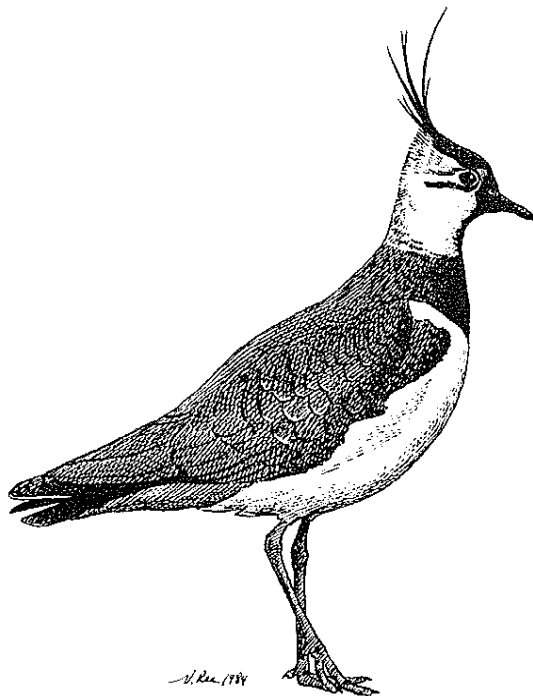
MEDLEMSTALLET OG KONTINGENTEN

I løpet av foreningens 2 første år, fra 1970 - 1972, steg medlemstallet til nesten 500. I 1976 var man oppe i nesten 600 medlemmer. Siden har medlemstallet sunket litt og er pr. 1/7-84 på nøyaktig 500 registrerte. Vi har da tatt med 46 som skylder kontingent for 1-2 år.

Medlemmene bor spredt over hele Oslo, de fleste utenfor Maridalen. Noen bor også utenbys.

Kontingenten var i 1972 kr.10,- for enkeltmedlemmer og kr.15,- for familiemedlemsskap. I 1976 ble satsene hevet til kr.15,- og kr.20,-. Det blir snart nødvendig å heve kontingenten, selv om foreningsarbeidet er gratis, det ikke betales honorarer for artiklene til årsskriftet og trykningen utføres med stor rabatt.

La oss alle skaffe minst 1 - ett - nytt medlem hver i 1984 !

Den staseige vipen - fortsatt hekkefugl i kulturlandskapet i Maridalen.

STYRET I 1984

		<u>Tlf.pr.</u>	<u>Tlf.arb.</u>
Formann:			
Viggo Ree	Kasa, Maridalen, 0890 Oslo 8	691747	426570
Viseformann:			
Per Tunsjø	Hansegt. 6, 0880 Oslo 8	230052	458809
Sekretær:			
Marit Engh	Hammeren, Maridalen, 0890 Oslo 8	423909	463910
Kasserer:			
Sheldon Reinholdt	Grefsenv. 62, 0487 Oslo 4	226171	281400
Styremedlem:			
Aud Bruun	Vårnhus, Maridalen, 0891 Oslo 8	237001	--
Varamedlem:			
Helene Laurvik	Sørbråtveien 70B, 0891 Oslo 8	422295	--
Varamedlem:			
Per Pedersen	Haugerberget, Maridalen, 0890 Oslo 8	424505	675630

NOEN PRAKTISKE OPPLYSNINGER OM MARIDALENS VENNER

Postadresse: Maridalens Venner, Maridalen, 0890 Oslo 8.

Postgiro: 2 08 46 97.

Bankgiro: 6080.63.29951 - Kreditkassen.

Medlemskap: Enkeltpersoner kr. 15,-.

Familier kr. 20,-.

Organiserte grupper kr. 50,-.

Støttemedlemmer kr. 300,-.

Årsskrift: Maridalen '72, '73, '75-'77, '80,
1981-82 og 1982-83 i løssalg for kr. 10,- pr.
hefte. Medl. får årsskriftet gratis. Boken
"Kom til den fagre Maridal" fra 1971 er utsolgt.